ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 657.4:347.44:[334.722+334.724](478)(043)

PANUȘ CORINA

PERFECȚIONAREA CONTABILITĂȚII CONTRACTELOR DE PARTENERIAT PUBLIC-PRIVAT

Specialitatea științifică: 522.02 CONTABILITATE; AUDIT; ANALIZĂ ECONOMICĂ

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

CHIȘINĂU, 2026

Teza a fost elaborată în cadrul departamentului „Contabilitate, Audit și Analiză economică” al Academiei de Studii Economice din Moldova

Conducător ştiinţific: **POPOVICI Angela**, dr. ec., conferențiar universitar, ASEM.
Membrii Comisiei de îndrumare:
NEDERIȚA Alexandru, dr. hab., prof. universitar;
CURAGĂU Natalia, dr. ec., conf. universitar;
CECHINA Ecaterina, dr. ec., conf. universitar.

Componenţa comisiei de susţinere publică a tezei de doctor:

Președinte - MIHAILA Svetlana, dr. ec., conferențiar universitar, ASEM.
Conducător ştiinţific - POPOVICI Angela, dr. ec., conferențiar universitar, ASEM.
Referenţi oficiali:

1. **CURAGĂU Natalia**, doctor în ştiinţe economice, conferențiar universitar, ASEM;
2. **DOLGHII Cristina**, doctor în științe economice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova;
3. **GROSU Veronica**, doctor în ştiinţe economice, profesor universitar, Universitatea „Ștefan cel Mare”, România;
4. **TOPOR Ioan Dan**, doctor în științe economice, profesor universitar, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, România.

Susţinerea va avea loc la data de 26 noiembrie 2026, ora 11.00, în şedinţa **Comisiei de susţinere publică a tezei de doctor** din cadrul Academiei de Studii Economice din Moldova, pe adresa: MD-2005, mun. Chişinău, str. G. Bănulescu-Bodoni, 59, birou 104, (blocul B).
Teza de doctor şi rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Ştiinţifică a Academiei de Studii Economice din Moldova, pe pagina web a ASEM (www.irek.ase.md) şi pe pagina web a ANACEC (www.anacec.md).

Președinte al Comisiei de susținere publică
a tezei de doctor:
doctor în ştiinţe economice,
conferenţiar universitar — **MIHAILA Svetlana**

Conducător ştiinţific:
doctor în ştiinţe economice,
conferențiar universitar — **POPOVICI Angela**

Autor — **PANUȘ Corina**

© PANUȘ Corina

CUPRINS

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII 4
CONȚINUTUL TEZEI 8
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI 22
BIBLIOGRAFIE 28
LISTA PUBLICAŢIILOR ȘTIINȚIFICE ALE AUTORULUI LA TEMA TEZEI 29
ADNOTARE 32
ANNOTATION 33

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei de cercetare abordate. Pentru modernizarea infrastructurii publice se atrage tot mai des capital privat, iar interesul pentru parteneriatele public-private (PPP) a crescut. PPP sunt o formă de colaborare între sectorul public și cel privat, utilizată pentru dezvoltarea infrastructurii și furnizarea serviciilor publice. În proiectele de PPP se încheie, de regulă, contracte pe termen lung, sunt efectuate investiții importante, fapt ce este realizat prin repartizarea între parteneri a responsabilităților, riscurilor și beneficiilor. Într-un astfel de contract, bunul poate aparține unui partener, serviciile pot fi controlate de altul, iar riscurile și dreptul de a recupera investiția se pot împărți diferit între ei. Din acest motiv, în contabilitate trebuie stabilit care partener recunoaște elementele generate de contract și ce anume recunoaște.

Pentru Republica Moldova (RM), actualitatea cercetării este legată de evoluția cadrului juridic privind PPP, dar și de necesitatea corelării acestuia cu reglementările contabile. În anii 2023 și 2025 a fost modificată Legea cu privire la parteneriatul public-privat nr. 179/2008 (Legea nr. 179/2008). Formele contractuale prevăzute anterior în art. 18 (antrepriză, prestări servicii, societate civilă, administrare fiduciară, locațiune/arendă, concesiune) au fost excluse, iar acum PPP poate fi realizat în formă contractuală sau instituțională, prin societatea de proiect. Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în procesul realizării PPP, aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor (OMF) nr. 192/2018 (Indicații metodice), nu au fost actualizate în corespundere cu modificările legislative. Acestea descriu în continuare formele de contract excluse din cadrul legal actual și nu oferă prevederi privind modul de contabilizare a operațiunilor în societatea de proiect. La 27 martie 2027 va intra în vigoare Legea nr. 22/2025 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii (Legea nr. 22/2025), deci cadrul normativ aplicabil PPP se va modifica din nou. Potrivit Legii nr. 179/2008, în studiul de fezabilitate trebuie prezentat efectul proiectului asupra deficitului bugetar și datoriei publice, iar Ministerul Finanțelor (MF) trebuie să urmărească angajamentele și riscurile fiscale ale proiectelor. Reglementările contabile naționale nu explică însă cum se obțin aceste informații. În același timp, cadrul normativ național se aliniază la practicile europene și internaționale, conform Programului național de aderare la Uniunea Europeană (UE) pentru anii 2025–2029. Astfel, devine necesară examinarea tratamentului contabil al contractelor de PPP privind modul de recunoaștere, evaluare și prezentare a activelor, datoriilor, veniturilor și cheltuielilor aferente acestora.

În plan internațional, tratamentul contabil al contractelor de concesiune a serviciilor este reglementat prin Comitetul pentru Interpretarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRIC) 12 „Angajamente de concesiune a serviciilor” (IFRIC 12), pentru operatorul privat, și Standardele Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public (IPSAS) 32 „Angajamente de concesiune a serviciilor: concedentul” (IPSAS 32), pentru concedentul din sectorul public. Ambele reglementări au la bază criteriul controlului asupra serviciilor prestate și asupra infrastructurii la încheierea contractului. Totodată, Sistemul European de Conturi naționale și regionale (ESA 2010) și ghidurile Oficiului de Statistică al Uniunii Europene (Eurostat) stabilesc clasificarea activelor aferente PPP în funcție de repartizarea riscurilor între parteneri, cu impact asupra deficitului bugetar și datoriei publice. În plan regional, România a integrat principiile IFRIC 12 în reglementările contabile naționale, în timp ce RM nu a realizat încă această transpunere.

Relevanța practică a temei rezultă și din evoluția instabilă a PPP în RM. Numărul proiectelor din Registrul Patrimoniului Public (RPP) a atins nivelul maxim de 76 proiecte în anul 2022 și a scăzut la 50 proiecte în anul 2025, iar ultimul contract PPP a fost semnat în anul 2018. Relansarea PPP care este prevăzută de Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” și de Strategia națională de dezvoltare regională 2022–2028 presupune și existența unor informații contabile comparabile și transparente privind angajamentele asumate pe termen lung.

Caracterul interdisciplinar al temei rezultă din faptul că tratamentul contabil al contractelor PPP se află la intersecția contabilității financiare cu dreptul civil, finanțele publice și statistica ESA 2010, managementul proiectelor și fiscalitatea.

Motivația alegerii temei a fost determinată de necesitatea dezvoltării unor soluții contabile adaptate la particularitățile contractelor de PPP și la diversitatea modalităților de realizare a acestora. Tratamentul contabil al acestor contracte nu poate fi stabilit doar pe baza formei juridice a lor. Trebuie luate în considerare conținutul economic al operațiunilor, controlul asupra infrastructurii și serviciilor, repartizarea riscurilor și modul în care se recuperează investiția. Prin analiza acestor aspecte pot fi elaborate abordări metodologice coerente care să asigure comparabilitatea și utilitatea informațiilor contabile.

Relevanța cercetării este determinată de necesitatea perfecționării contabilității contractelor de PPP în concordanță cu modificările cadrului juridic și cu particularitățile economice ale acestor proiecte. Actualitatea temei este accentuată de modificările legislative succesive și de procesul de armonizare a reglementărilor naționale la cerințele UE. Soluțiile metodologice propuse pentru partenerul privat pot reduce diferențele care există în contabilizarea operațiunilor aferente PPP. În același timp, ele pot fi folosite pentru a îmbunătăți comparabilitatea informațiilor financiare care sunt utilizate pentru evaluarea performanței și luarea deciziilor.

Descrierea situației în domeniu. Problematica PPP a fost abordată în literatura de specialitate din mai multe perspective. Astfel, în plan teoretic cât și în practica contabilă se constată dificultăți cu privire la recunoașterea activelor utilizate în proiectele PPP, delimitarea obligațiilor contractuale și modul de reflectare a investițiilor efectuate de partenerul privat. Aspecte problematice apar și la contabilizarea redevențelor, recunoașterea veniturilor și cheltuielilor, precum și la prezentarea informațiilor în situațiile financiare. Aceste dificultăți sunt determinate atât de diversitatea formelor contractuale, cât și de diferențele dintre reglementările contabile naționale și abordările internaționale.

În RM, cercetările din domeniul contabilității au abordat diferite aspecte importante pentru contractele de PPP. Astfel, Nederița A., Țurcanu V. și Golocialova I., au examinat problemele recunoașterii veniturilor și cheltuielilor, Nederița A. și Foalea L. au studiat contabilitatea bunurilor primite în gestiune, iar Grigoroi L. a analizat administrarea fiduciară și aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) 15 „Venituri din contractele cu clienții". Unele dificultăți de contabilizare și raportare a operațiunilor aferente contractelor de PPP au fost evidențiate de Popovici A. și Cauș L. Cu toate acestea, aspectele metodologice privind contabilizarea contractelor de PPP sunt însă dezvoltate fragmentar.

Natura juridică și contractuală a PPP a fost analizată de Mihalache I., Crețu I. și Țigănescu A-M. (RM), Vițelar C. și Pătulea V. (România). Rolul PPP în realizarea interesului public a fost examinat de Budianschi D., Tincu V. (RM) și Belițkaia A.V. (Federația Rusă). Riscurile, finanțarea și eficiența proiectelor de PPP au fost cercetate de Delmon J. (SUA), Yescombe E.R., Akintoye A. (Marea Britanie), Grimsey D. și Lewis M.K. (Australia), Flyvbjerg B. (Danemarca), iar guvernanța și controlul public de Hodge G.A. (Australia), Greve C. (Danemarca) și Savas E.S. (SUA).

Evoluția de la concesiunile clasice la formele moderne de PPP a fost descrisă de Bézançon X. (Franța), iar particularitățile aplicării acestui mecanism în economiile emergente au fost cercetate de Varnavski V.G. și Casian V. (Federația Rusă).

Analiza literaturii de specialitate evidențiază că majoritatea cercetărilor tratează PPP din perspectiva partenerului public, iar aspectele contabile specifice partenerului privat sunt mai puțin abordate. Tratamentul contabil este examinat preponderent în baza formei juridice a contractului, fără să se analizeze cine controlează activul și cum sunt împărțite riscurile între parteneri. În RM, particularitățile contabilității proiectelor de PPP realizate prin societatea de proiect nu au fost încă cercetate.

Prin urmare, problema cercetării rezidă nu doar în insuficiența reglementărilor contabile, ci și în lipsa unei abordări metodologice unitare privind contabilitatea contractelor de PPP la partenerul privat. Cadrul normativ național nu stabilește criterii clare pentru recunoașterea elementelor contabile în situațiile

în care dreptul de proprietate, controlul asupra serviciilor, asumarea riscurilor și recuperarea investiției sunt repartizate între diferiți participanți la proiect. În aceste condiții, se impune elaborarea unor soluții metodologice care să contribuie la aplicarea coerentă a tratamentelor contabile, la asigurarea comparabilității și la creșterea utilității acestora în fundamentarea deciziilor.

Scopul cercetării constă în fundamentarea și dezvoltarea cadrului teoretico-metodologic al contabilității contractelor de PPP la partenerul privat, prin identificarea lacunelor din reglementările naționale și valorificarea practicilor internaționale. Cercetarea urmărește elaborarea unor soluții metodologice privind contabilizarea operațiunilor specifice PPP, inclusiv a celor realizate prin societatea de proiect, organizarea evidenței analitice și prezentarea informațiilor relevante în situațiile financiare. În acest sens, stabilirea tratamentului contabil presupune examinarea nu doar a formei juridice a contractului, dar și a conținutului economic al acestuia, ținând cont de controlul asupra infrastructurii și serviciilor prestate, repartizarea riscurilor între parteneri și modalitatea de recuperare a investiției.

În vederea atingerii scopului cercetării, au fost stabilite următoarele **obiective de cercetare:**

- ✓ fundamentarea conceptului de PPP și sistematizarea principalelor forme contractuale utilizate în practica națională și internațională;
- ✓ analiza cadrului normativ național și internațional și identificarea lacunelor și necorelărilor care influențează contabilitatea contractelor de PPP;
- ✓ fundamentarea criteriilor de recunoaștere, clasificare și evaluare a elementelor contabile aferente contractelor de PPP, cu delimitarea acestora de criteriile statistice și juridice;
- ✓ analiza și sistematizarea tratamentelor contabile care se aplică contractelor de prestări servicii, antrepriză și societate civilă, precum și examinarea prin compararea critică a tratamentului contabil al contractelor de locațiune/arendă, concesiune și gestiune delegată;
- ✓ determinarea rolului informațiilor contabile aferente contractelor de PPP în evaluarea performanței și fundamentarea deciziilor, precum și aprecierea impactului acestora asupra indicatorilor financiari;
- ✓ dezvoltarea unor modele metodologice de contabilizare a operațiunilor specifice PPP, inclusiv prin corelarea veniturilor și cheltuielilor pe fazele proiectului și elaborarea unui model de contabilizare a operațiunilor realizate prin societatea de proiect;
- ✓ fundamentarea, în baza standardelor internaționale, a unui algoritm de recunoaștere a infrastructurii, de clasificare a drepturilor partenerului privat și de evaluare a obligațiilor pe termen lung;
- ✓ formularea unor propuneri de perfecționare a reglementărilor contabile naționale și argumentarea direcțiilor de armonizare a contabilității contractelor de PPP din RM cu practicile internaționale;
- ✓ elaborarea recomandărilor privind prezentarea informațiilor aferente contractelor de PPP în situațiile financiare și stabilirea indicatorilor pentru evaluarea impactului financiar al acestora.

Ipoteza de cercetare pornește de la premisa că tratamentul contabil al contractelor de PPP la partenerul privat trebuie fundamentat pe conținutul economic al operațiunilor, nu doar pe forma juridică a contractului. În acest context, aplicarea unei abordări bazate pe analiza controlului asupra infrastructurii și serviciilor prestate, a repartizării riscurilor între parteneri și a modalității de recuperare a investiției permite stabilirea unor tratamente contabile care reflectă mai fidel realitatea economică a tranzacțiilor și contribuie la creșterea comparabilității, transparenței și utilității informațiilor financiare.

Metodologia de cercetare. Pentru realizarea scopului și obiectivelor propuse au fost aplicate metode calitative și cantitative de cercetare. Cercetarea este de tip descriptiv-explicativ și evaluativ. Predomină metodele calitative, iar cele cantitative au fost utilizate la analiza datelor statistice, la calculul indicatorilor și la actualizarea fluxurilor contractuale. În lucrare au fost îmbinate metode teoretice, normative și aplicative specifice contabilității.

În procesul elaborării tezei au fost analizate prevederile legislației RM privind PPP, concesiunile și serviciile publice, Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în procesul realizării PPP, Standardele Naționale de Contabilitate (SNC) și Planul general de conturi contabile (PGCC). Cercetarea a

cuprins și analiza reglementărilor internaționale care se aplică acestor contracte, inclusiv: IFRIC 12, IPSAS 32, IFRS 9 „Instrumente financiare" (IFRS 9), IFRS 15 „Venituri din contracte cu clienții" (IFRS 15), IFRS 16 „Contracte de leasing" (IFRS 16), și Standardul Internațional de Contabilitate 37 „Provizioane, datorii contingente și active contingente" (IAS 37), directivele UE privind concesiunile, achizițiile publice și situațiile financiare, precum și metodologia ESA 2010 și ghidurile Eurostat. O atenție deosebită a fost acordată IFRIC 12, conform căruia infrastructura se recunoaște ca activ financiar sau ca imobilizare necorporală, în funcție de modul de remunerare a operatorului stabilit prin contract.

Baza informațională a cercetării include: datele Băncii Mondiale (baza Private Participation in Infrastructure) privind proiectele PPP din 15 state în perioada 2015–2024, rapoartele Agenției Proprietății Publice (APP) și datele RPP pentru perioada 2010–2025, Raportul Curții de Conturi privind concesionarea activelor Aeroportului Internațional Chișinău și datele financiare ale APJ „Avia Invest" pentru anii 2013–2018, informațiile entităților la care au fost implementate rezultatele cercetării, precum și publicațiile indexate în baza de date Scopus în perioada 2002–2026.

În realizarea cercetării au fost utilizate metodele analizei și sintezei, comparației, inducției și deducției, generalizării și sistematizării, completate de analiza normativă, metoda monografică, modelarea contabilă și studiul comparativ al tratamentelor contabile. Metoda istorică a fost aplicată pentru examinarea evoluției conceptului de PPP și a cadrului legislativ aferent, iar studiul de caz a vizat proiectele Aeroportul Internațional Chișinău și Arena Chișinău. De asemenea, au fost utilizate analiza bazată pe indicatori și metoda grafică pentru evaluarea și prezentarea rezultatelor cercetării. Gradul de cercetare a problemei a fost apreciat prin analiza bibliometrică a publicațiilor indexate în baza de date Scopus în perioada 2002–2026, prelucrate cu instrumentul Biblioshiny al pachetului R „bibliometrix". Pentru argumentarea soluțiilor aplicative au fost elaborate exemple numerice, tabele comparative și scheme de înregistrări contabile. Au fost elaborate și modele de evidență analitică pe tipuri de contracte PPP.

Aplicarea acestor metode a permis identificarea particularităților diferitelor forme contractuale de PPP și evaluarea impactului acestora asupra situațiilor financiare ale partenerului privat. Totodată, au fost argumentate soluții metodologice pentru înlăturarea unor deficiențe constatate în contabilizarea operațiunilor acestor contracte.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetării au fost prezentate și discutate în cadrul unor conferințe științifice naționale și internaționale desfășurate atât în RM, cât și peste hotare, printre care: Conferința internațională „Dezvoltarea Economico-Socială Durabilă a Euroregiunilor și a Zonelor Transfrontaliere", Iași, România (2024), Conferința internațională „Development through Research and Innovation", Chișinău (edițiile 2020, 2021 și 2022), Conferința internațională de contabilitate ISCA, Chișinău (2021), precum și Conferința internațională „Economics, Accounting, Finance and Law: Analysis of Trends and Development Prospects", Poltava, Ucraina (2021). În comunicări au fost abordate problemele de recunoaștere și evaluare a elementelor contabile, contabilitatea principalelor forme contractuale de PPP, aplicarea Taxei pe Valoarea Adăugată (TVA), integrarea indicatorilor de mediu, sociali și de guvernanță (ESG) în raportarea și evaluarea performanței PPP, precum și impactul modificărilor legislative asupra organizării contabilității și raportării financiare aferente contractelor de PPP.

Rezultatele cercetării au fost valorificate prin publicarea a 13 lucrări științifice, dintre care 6 articole în reviste de specialitate și 7 lucrări în culegerile de materiale ale conferințelor și altor manifestări științifice naționale și internaționale. Dintre articolele publicate, 2 au apărut în reviste indexate în baze de date recunoscute de Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC), iar 4 în reviste incluse în Registrul Național al revistelor științifice de profil, categoria B. Volumul total al publicațiilor este de 7,65 coli de autor.

Volumul și structura tezei. Teza cuprinde adnotare, introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 214 surse, 160 pagini de text de bază, 36 de tabele, 12 figuri și 39 de anexe.

Cuvinte-cheie: parteneriat public-privat, partener privat, societate de proiect, control, repartizarea riscurilor, contabilitatea contractelor PPP, informații contabile, recunoaștere, evaluare, concesiune, contracte de locațiune/arendă, contracte de concesiune și gestiune delegată, IFRIC 12, indicatori de evaluare, impact financiar, situații financiare.

CONȚINUTUL TEZEI

În secțiunea **Introducere** sunt argumentate actualitatea și importanța temei de cercetare în contextul modificărilor cadrului juridic al PPP din RM și al alinierii acestuia la practicile europene, precum motivația alegerii temei și relevanța cercetării. Sunt prezentate stadiul cercetărilor în domeniu, scopul cercetării, obiectivele și ipoteza cercetării. De asemenea, sunt descrise metodologia și baza informațională a cercetării.

În **capitolul 1 „Fundamente teoretice și reglementative ale contabilității contractelor de parteneriat public-privat"** sunt examinate conceptul, esența economică și formele de realizare a PPP, evoluția cadrului normativ național și internațional, precum și fundamentele teoretico-metodologice ale recunoașterii și evaluării elementelor contabile aferente acestor contracte. Capitolul sistematizează abordările doctrinare privind PPP, formulează o definiție proprie a acestuia din perspectivă financiar-contabilă, identifică necorelările dintre Legea nr. 179/2008 și Indicațiile metodice nr. 192/2018 și argumentează necesitatea delimitării criteriilor contabile de recunoaștere a activelor aferente PPP de criteriile juridice și statistice.

Cooperarea dintre sectorul public și cel privat în dezvoltarea infrastructurii și furnizarea serviciilor publice are un istoric îndelungat, de la concesiunile din antichitate și din Franța secolelor XVII–XIX până la proiectele moderne precum inițiativa de finanțare privată (PFI) din Marea Britanie, societățile cu economie mixtă (SEM) din Franța sau de tip construire-operare-transfer (BOT) din China. Denumirea modernă de *„parteneriat public-privat"* a fost introdusă în anul 1992, iar la nivel european conceptul a primit un impuls în anul 1997 și a fost consolidat prin Cartea Verde a Comisiei Europene din anul 2004, care a evidențiat două forme principale de organizare a PPP: contractuală și instituțională. Experiența statelor analizate arată că fiecare țară își urmează propriul ritm de dezvoltare a PPP, determinat de stabilitatea instituțională, de nivelul pieței de capital și de calitatea legislației.

Analiza literaturii de specialitate a permis gruparea abordărilor privind PPP în mai multe direcții doctrinare, principalele dintre acestea fiind sintetizate în tabelul 1: PPP ca relație juridico-contractuală, ca instrument de realizare a interesului public, ca mecanism de partajare a resurselor și riscurilor, ca formă de modernizare a concesiunilor, din perspectiva guvernanței, ca obiect de analiză financiar-contabilă, din perspectivă critică și în economiile emergente.

Tabelul 1. Sinteza elementelor definitorii ale PPP în literatura de specialitate

Ideea comună dominantă	Autori reprezentativi	Elemente-cheie comune
PPP ca relație juridico-contractuală	Țigănescu A.M., Vițelar C., Pătulea V.	Asociere formalizată, bază contractuală, contract de lungă durată
PPP ca instrument de realizare a interesului public	Budianschi D., Tincu V., Belițkaia A.	Proiecte și servicii publice, impact social, dezvoltare locală
PPP ca mecanism de partajare a resurselor și riscurilor	Delmon J., Yescombe E.R.	Combinarea capitalului public–privat, distribuirea riscurilor
PPP ca formă de modernizare a concesiunilor	Bézançon X., Cosma D., Gîlceavă S.A.	Evoluția concesiunilor, forme hibride (BOT, leasing, concesiune)
PPP din perspectiva guvernanței și controlului public	Hodge G., Greve C., OECD	Transparență, responsabilitate, control instituțional
PPP ca obiect de analiză financiar-contabilă	Yescombe E.R., Grimsey D. & Lewis M.K., Eurostat	Value for Money, clasificarea activelor/pasivelor, ESA 2010, IPSAS

Ideea comună dominantă	Autori reprezentativi	Elemente-cheie comune
PPP din perspectivă critică și a riscurilor	Flyvbjerg B., Akintoye A.	Supra-costuri, întârzieri, evaluarea riscurilor
PPP în economii emergente	Varnavski V.G., Klimenko K., Casian V.	Deficiențe instituționale, raportare insuficientă

Sursa: elaborat de autor în baza surselor analizate

Comparând aceste abordări, s-a constatat că autorii acordă mai puțină atenție aspectelor financiar-contabile ale PPP: cine recunoaște activele, cum se repartizează riscurile, cum se evaluează elementele contabile și ce informații se prezintă în situațiile financiare. Din acest motiv, autorul propune o definiție proprie, conform căreia PPP este o *formă instituționalizată de cooperare juridico-contractuală, pe termen lung, între sectorul public și cel privat, pentru realizarea proiectelor și serviciilor de interes public, în care părțile își repartizează resursele, responsabilitățile și riscurile, exercită controlul asupra activului potrivit condițiilor contractuale și utilizează managementul și capitalul privat, cu aplicarea unor mecanisme de guvernanță, control și raportare financiar-contabilă care să asigure eficiența economică, sustenabilitatea financiară și protejarea interesului public*. Spre deosebire de definițiile existente, aceasta include controlul asupra activului și raportarea financiar-contabilă. Mecanismul de funcționare a PPP, relațiile dintre actorii implicați și fluxurile de resurse, beneficii, riscuri și responsabilități sunt prezentate în figura 1.

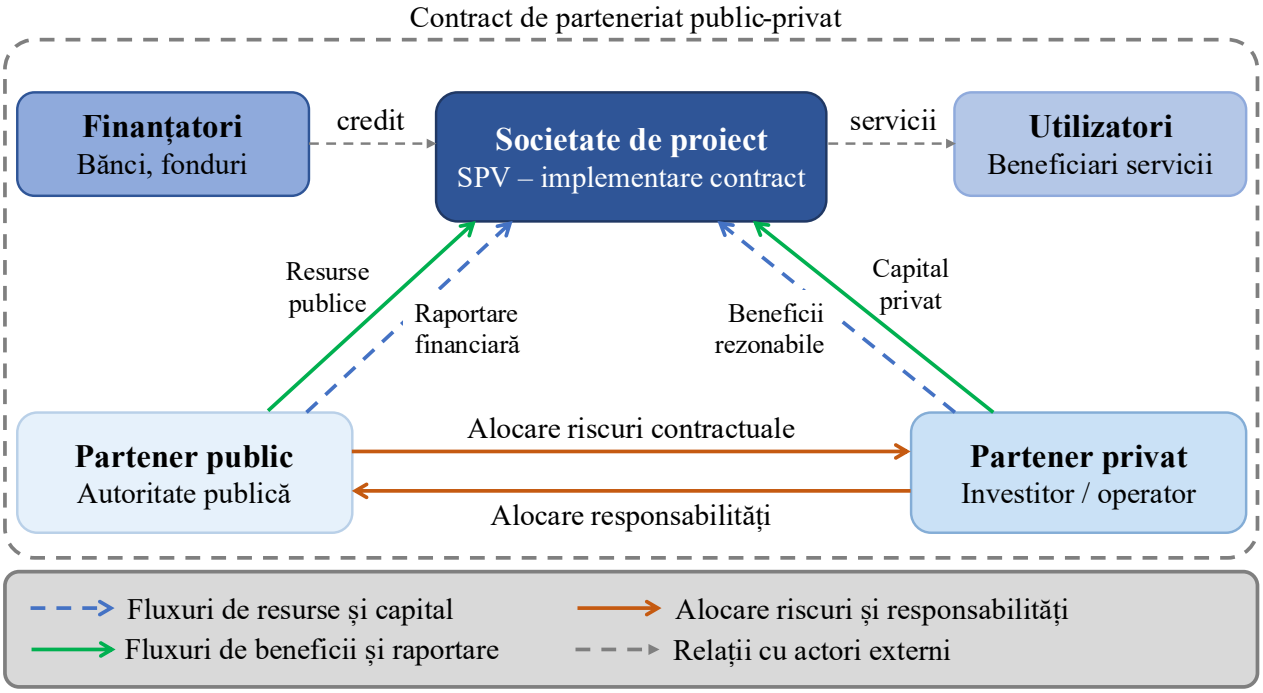

Fig. 1. Structura funcțională a procesului PPP

Sursa: elaborată de autor în baza Legii 179/2008

Obiectul PPP are un conținut economic diferit pentru cei doi parteneri. Pentru sectorul public, acesta reprezintă realizarea, modernizarea sau gestionarea unui bun ori serviciu de interes public în condiții de eficiență economică, iar pentru sectorul privat – un proiect investițional din care trebuie recuperate costurile și obținut un profit rezonabil. De aceea, același contract poate fi contabilizat diferit de cele două părți, în funcție de drepturile, obligațiile și riscurile care revin fiecăreia.

Analiza proiectelor PPP din 15 state cu economii emergente sau în tranziție, în baza datelor Private Participation in Infrastructure a Băncii Mondiale pentru perioada 2015–2024, a evidențiat o distribuție neuniformă a proiectelor: cele mai ample portofolii se regăsesc în China (843 de proiecte, peste 230 mlrd. USD), Brazilia și India, iar statele mici (Armenia, Georgia, Albania) atrag proiecte puține și de valoare redusă. În RM, numărul proiectelor de PPP înscrise în RPP a crescut de la 2 în anul 2010 la 72 în anul 2016, atingând nivelul maxim de 76 în anul 2022 după care s-a redus la 50 în anul 2025. Aceste valori reflectă numărul proiectelor înregistrate la sfârșitul fiecărui an, nu numărul contractelor nou-încheiate.

Ultimul contract de PPP a fost semnat în anul 2018. La finele anului 2025, APP monitoriza 44 de proiecte PPP și concesiuni, din care doar 5 erau implementate, iar 18 se aflau în derulare. Aceste date arată că PPP nu a devenit încă un instrument stabil de finanțare și dezvoltare a infrastructurii publice, deși este menționat în strategiile adoptate după anul 2020, inclusiv în Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030".

Cadrul PPP din RM s-a format treptat, începând din anul 1992, prin legi, hotărâri de Guvern. Pe parcurs, legislația națională s-a orientat spre norme internaționale, cum ar fi directivele UE. Etapele acestei evoluții sunt prezentate în figura 2.

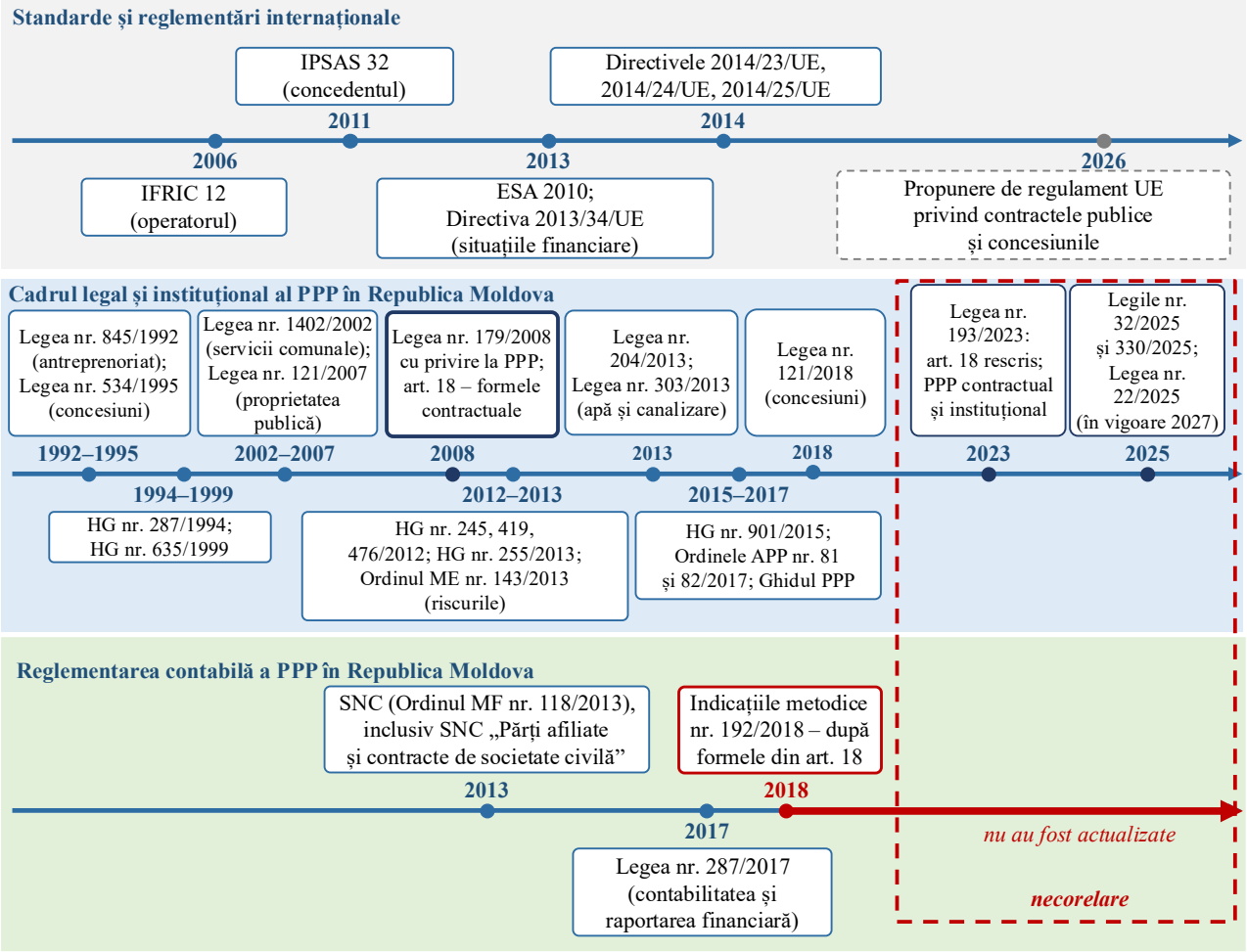

Fig. 2. Evoluția legislației aferentă PPP în RM

Sursa: elaborat de autor în baza surselor analizate

Cadrul legal și instituțional privind PPP s-a modificat succesiv, mai ales după anul 2023, în timp ce reglementarea contabilă a rămas la nivelul anului 2018. Astfel, se evidențiază o necorelare între modul în care legea definește astăzi PPP și modul în care acesta este reflectat în evidența contabilă.

Studierea cadrului normativ a evidențiat că la nivelul UE nu există o directivă care să reglementeze exclusiv PPP. Atribuirea contractelor de PPP se realizează conform Directivelor 2014/23/UE, 2014/24/UE și 2014/25/UE, în funcție de transferul riscului de exploatare, iar în plan contabil sunt relevante IFRIC 12 pentru operator, IPSAS 32 pentru concedent și metodologia ESA 2010, utilizată pentru încadrarea statistică a activelor aferente PPP.

În RM, modificările aduse Legii nr. 179/2008 în anii 2023 și 2025 au schimbat cadrul juridic de realizare a PPP. Articolul 18, care prevedea formele contractuale de realizare a PPP, a fost supus modificărilor, actualmente acesta delimitează două forme de PPP: contractual și instituțional, realizate prin societatea de proiect. Redacția din 2025 nu mai definește PPP ca un contract, ci ca o colaborare pe termen lung având ca obiectiv principal construirea, modernizarea sau reconstrucția infrastructurii

publice, iar transferul unei părți semnificative a riscului de operare devine criteriu de delimitare a PPP de achiziția publică și de concesiune.

Totodată, Indicațiile metodice aprobate prin OMF nr. 192/2018 nu au fost actualizate în concordanță cu modificările legislative și continuă să prevadă tratamente contabile după formele contractuale excluse din Legea nr. 179/2008, precum: antrepriza, prestările de servicii, administrarea fiduciară, locațiunea/arenda, concesiunea și societatea civilă. În același timp, acestea nu conțin prevederi privind contabilitatea operațiunilor realizate prin societatea de proiect. Mai mult, același obiect poate fi recunoscut în bilanțul partenerului privat sau evidențiat extrabilanțier, în funcție de forma juridică a contractului, fără o examinare suficientă a conținutului economic al operațiunilor (tabelul 2).

Tabelul 2. Recunoașterea obiectului contractului de PPP în evidența partenerului privat conform Indicațiilor metodice

Forma contractuală	Modul de recunoaștere a obiectului contractului
Antrepriză: proiectare–construcție–operare; construcție–operare–transfer	În bilanț ca mijloc fix; amortizare pe o durată care nu depășește durata contractului
Antrepriză: reabilitare–operare–transfer	Bunul primit – extrabilanțier; costurile de reabilitare se capitalizează ca obiect aparte de mijloace fixe
Prestări servicii; administrare fiduciară	Extrabilanțier; bunul rămâne în bilanțul partenerului public
Societate civilă cu active comune	În bilanțul asociatului-conducător; contribuția partenerului secundar – cheltuieli anticipate
Locațiune/arendă	Extrabilanțier, la valoarea convenită de părți
Concesiune	Ca imobilizare sau extrabilanțier, în funcție de contract, fără un criteriu de alegere; plata pentru dreptul de utilizare – imobilizare necorporală

Sursa: elaborat de autor în baza Indicațiilor metodice nr. 192/2018

Potrivit datelor prezentate în tabelul 2 rezultă că două contracte cu aceeași repartizare a riscurilor pot fi prezentate diferit în situațiile financiare, iar două contracte cu repartizare diferită a riscurilor pot fi prezentate la fel, ceea ce nu corespunde principiului priorității conținutului asupra formei prevăzut de art. 6 lit. h) din Legea nr. 287/2017. În cazul concesiunilor, Indicațiile metodice prevăd posibilitatea recunoașterii bunurilor în bilanț sau în evidența extrabilanțieră, fără a stabili criterii suficient de clare pentru delimitarea acestor situații. În contextul intrării în vigoare, la 27 martie 2027 a Legii nr. 22/2025, se recomandă revizuirea pct. 63 și 65 din Indicațiile metodice prin precizarea criteriilor de recunoaștere a activelor concesionate și corelarea tratamentului contabil cu prevederile legislației în domeniu.

În subcapitolul 1.3 a fost examinată evoluția criteriilor de recunoaștere a activelor după succesiunea „proprietate-riscuri și beneficii-control". Pentru contractele PPP, dreptul de proprietate nu este suficient, deoarece posesiunea, folosința și dispoziția pot reveni unor părți diferite, iar faptul că partenerul privat construiește și finanțează infrastructura nu înseamnă automat că o recunoaște ca imobilizare corporală. Potrivit Cadrului conceptual pentru raportare financiară, revizuit de IASB în anul 2018, activul reprezintă o resursă controlată de entitate, iar această resursă este definită ca un drept cu potențial de a genera beneficii economice. De aceea, în PPP un partener poate recunoaște bunul, iar celălalt – dreptul de a-l folosi.

În cercetare se argumentează că tratamentul contabil al PPP trebuie stabilit în baza a trei elemente, analizate în următoarea ordine: controlul asupra serviciului și infrastructurii arată care partener recunoaște activul; mecanismul de recuperare a investiției arată ce drept recunoaște operatorul (activ financiar, imobilizare necorporală sau model mixt); repartizarea riscurilor influențează evaluarea elementelor contabile, recunoașterea provizioanelor și prezentarea informațiilor financiare. Modelul integrat „risc-control-recunoaștere contabilă" este prezentat în anexa 18 a tezei, iar pe baza acestor criterii, în capitolul 3 este propus un algoritm de recunoaștere a activelor la operatorul privat.

Una din particularitățile contabilității contractelor de PPP constă în faptul că infrastructura și drepturile aferente acesteia pot fi recunoscute de parteneri diferiți, în funcție de controlul exercitat și de

obligațiile asumate. De asemenea, recunoașterea activelor și datoriilor poate avea loc în momente diferite, potrivit naturii și condițiilor contractuale. De exemplu, partenerul public recunoaște infrastructura, dar nu recunoaște imediat toate plățile pe care le va face. Partenerul privat recunoaște un drept asupra unui bun care nu este al lui, dar are obligația să-l întrețină și să-l predea.

Autorul consideră că aceasta este una dintre principalele particularități ale contabilității contractelor de PPP. Potrivit art. 20[1] din Legea nr. 179/2008, contractul de PPP se încheie pe o durată de 5–35 de ani, cu posibilitatea prelungirii până la cel mult 40 de ani. Pentru o asemenea perioadă, angajamentele care nu apar în bilanț pot fi mult mai mari decât datoriile contabilizate. De aceea, datoriile din bilanț trebuie separate de angajamentele prezentate în nota explicativă, aspect dezvoltat în capitolul 3 al tezei.

Din perspectiva raportării statistice, recunoașterea activelor aferente contractelor de PPP se bazează pe criterii diferite de cele utilizate în contabilitatea financiară. Potrivit metodologiei ESA 2010 și orientărilor Eurostat, activul PPP nu se înregistrează la sectorul public dacă partenerul privat suportă riscul de construcție și încă cel puțin unul dintre riscurile de disponibilitate sau de cerere. Deci în statistică se ține cont de riscuri, iar în contabilitate de control. O contribuție a cercetării constă în delimitarea criteriilor contabile, statistice și juridice aplicabile activelor aferente PPP și sistematizarea diferențelor dintre acestea, aspect insuficient de cercetat în literatura de specialitate analizată (tabelul 3).

Tabelul 3. Criterii de atribuire a activului PPP în plan contabil, statistic și juridic

Planul analizei	Actele și criteriul aplicat	Scopul	Efectul asupra PPP
Raportare financiară	IFRIC 12, pct. 5–7; IPSAS 32, pct. 9 – controlul asupra serviciilor, beneficiarilor, tarifelor și interesului rezidual	Recunoașterea și prezentarea fidelă a activelor, drepturilor și obligațiilor	Stabilește dacă infrastructura este controlată de concedent și ce drept recunoaște operatorul
Conturi naționale și raportare statistică	ESA 2010 (Reg. UE nr. 549/2013); MGDD 2022; Ghidul EPEC–Eurostat – repartizarea riscurilor	Încadrarea activului și a obligațiilor în sau în afara sectorului administrației publice	Influențează deficitul bugetar și datoria publică
Plan juridic	Codul civil al RM; Legea nr. 121/2007; Legea nr. 179/2008; contractul PPP	Stabilirea titularului dreptului de proprietate și a drepturilor transmise	Arată cine deține proprietatea, fără a determina automat recunoașterea contabilă

Sursa: elaborat de autor în baza actelor normative analizate

Datele din tabelul 3 evidențiază că un singur contract de PPP poate conduce la trei rezultate diferite: recunoașterea unui drept în situațiile financiare ale partenerului privat, includerea activului în conturile administrației publice din punct de vedere statistic și păstrarea dreptului de proprietate publică din punct de vedere juridic. Rezultatele nu se contrazic, deoarece răspund la întrebări diferite, erorile apar atunci când un singur criteriu este aplicat în toate cele trei situații.

Pentru RM separarea are importanță practică, deoarece art. 25[1] din Legea nr. 179/2008 prevede caracterizarea proiectului în raport cu deficitul bugetar și datoria publică, fără a exista o metodologie aprobată în acest sens. În Lege nu se explică nici ce înseamnă o „parte semnificativă" a riscului de operare și nici ce sunt angajamentele financiare și riscurile fiscale pe care le monitorizează MF. Prin urmare, legea cere aprecieri contabile, dar nu arată cum să fie efectuate.

Analiza bibliometrică a 76 de publicații indexate în baza de date Scopus în perioada 2002–2026, realizată cu ajutorul instrumentului Biblioshiny al pachetului R „bibliometrix", a evidențiat că numărul lucrărilor privind contabilitatea contractelor de PPP crește fluctuant, cu o rată medie anuală de 4,68%. Cu toate acestea, numărul publicațiilor rămâne relativ redus. Temele „financial reporting" și „IFRIC 12 - public sector accounting" au centralitate ridicată, dar densitate redusă. Majoritatea lucrărilor studiază PPP din partea partenerului public, iar contabilitatea partenerului privat este puțin cercetată. Multe studii stabilesc tratamentul contabil după denumirea contractului, nu după cine controlează activul și cum sunt împărțite riscurile.

În baza acestor constatări a fost formulată problema științifică a lucrării: stabilirea unui criteriu contabil comun pentru contractele de PPP, care să permită a determina care partener recunoaște elementul contabil și ce element trebuie recunoscut atunci când proprietatea juridică, controlul asupra infrastructurii și serviciilor, asumarea riscurilor și recuperarea investiției revin diferit celor două părți.

Pentru soluționarea acestei probleme, autorul propune o abordare metodologică comună pentru recunoașterea, evaluarea și prezentarea activelor, drepturilor, datoriilor și angajamentelor partenerului privat. Criteriul principal nu este denumirea contractului, ci controlul, riscurile și modul de recuperare a investiției. Această abordare este dezvoltată în capitolele 2 și 3 ale tezei.

În **capitolul 2 „Abordări metodologico-aplicative privind contabilitatea contractelor de parteneriat public-privat"** sunt examinate problemele metodologice de contabilizare a contractelor de prestări servicii, antrepriză și societate civilă, este realizată analiza comparativă a tratamentului contabil al contractelor de locațiune/arendă, concesiune și gestiune delegată, sunt sistematizate veniturile și cheltuielile pe fazele proiectului PPP și este evaluat impactul informațiilor contabile asupra performanței și a procesului decizional, inclusiv prin studiul de caz privind concesionarea activelor Aeroportului Internațional Chișinău.

Deși contractele de prestări servicii, antrepriză și societate civilă, ca forme de realizare a PPP, nu mai sunt prevăzute de Legea nr. 179/2008, ele sunt examinate ca modele contabile ale Indicațiilor metodice, care pot servi ca bază pentru actualizarea metodologiei. Pentru a evidenția influența formei contractuale asupra situațiilor financiare ale partenerului privat, a fost analizat același proiect de construcție a unui complex sportiv multifuncțional, cu o valoare a investiției de 112 500 000 lei, în două variante: contractul de antrepriză „construcție-transfer-operare" cu o durată de 25 de ani și contractul de prestări servicii, cu aplicarea unei marje de 10% (tabelul 4).

Tabelul 4. Aspecte comparative ale tratamentului contabil al contractelor de antrepriză și de prestări servicii în cadrul PPP

Criteriu de analiză	Contract de antrepriză PPP	Contract de prestări servicii
Recunoașterea activului	Obiectul primit în folosință se recunoaște ca imobilizare aferentă PPP (subcontul propus 123.10) – 112 500 000 lei	Partenerul privat nu recunoaște activ aferent obiectului construit
Venituri	Nu se recunoaște profit în faza de construcție; în anul 1 de exploatare venitul partenerului privat este 9 775 000 lei (85% din 11 500 000 lei)	Venitul contractual se recunoaște la recepția lucrărilor – 123 750 000 lei
Costuri	Amortizare anuală 4 500 000 lei (pe 25 de ani) și costuri de exploatare 4 320 000 lei	Costul efectiv de 112 500 000 lei se decontează la costul vânzărilor
Rezultat financiar	Se formează treptat: 955 000 lei în anul 1	Se formează la finalizarea lucrării: 11 250 000 lei (sau pe etape)
Riscuri asumate	Riscul de cerere, de tarif, de întreținere și de recuperare treptată a investiției	Riscul de executare a lucrării și de încasare a creanței

Sursa: elaborat de autor în baza Codului civil al RM și a Indicațiilor metodice

La prestarea serviciilor, partenerul privat obține întregul rezultat de 11 250 000 lei la finalizarea lucrării, iar la antrepriză rezultatul se formează treptat, câte 955 000 lei anual. Astfel, în contractul de antrepriză PPP, rezultatul cumulat depășește rezultatul din prestarea serviciilor abia în anul 12 de exploatare. Prin urmare, alegerea formei contractuale presupune capacitate de finanțare pe termen lung, asumarea riscului de exploatare și recuperarea treptată a investiției. Comparația este efectuată la valori nominale, conform SNC. Dacă rezultatele anuale ar fi actualizate, de exemplu la rata de 7%, rezultatul cumulat al antreprizei nu ar atinge suma de 11 250 000 lei pe durata contractului de 25 de ani.

Au fost analizate, de asemenea, cinci variante tehnico-economice ale antreprizei (proiectare–construcție–operare, construcție–operare–transfer, construcție–operare–reînnoire, construcție–transfer–operare și reabilitare–operare–transfer), care diferă prin momentul transmiterii obiectului, capitalizarea

lucrărilor de reînnoire sau reabilitare și calculul amortizării. De exemplu, în varianta „construcție-operare-reînnoire", lucrările de reînnoire de 8 000 000 lei din anul 10 se capitalizează și se amortizează pe cei 15 ani rămași, câte 533 333 lei anual, iar rezultatul anual scade de la 955 000 lei la 421 667 lei. În varianta „reabilitare–operare–transfer", complexul existent de 20 000 000 lei se reflectă extrabilanțier, se amortizează doar costurile de reabilitare de 12 000 000 lei (câte 480 000 lei anual), iar rezultatul primului an constituie 4 975 000 lei. Pentru contractul de societate civilă, același proiect – o parcare multietajată de 300 de locuri, cu aporturi de 45 000 000 lei (20% partenerul public și 80% partenerul privat) – a fost analizat în varianta fără active comune și cu active comune. În primul caz, costurile se acumulează în contul 840 și se decontează la produse, iar partenerul public primește 60 de locuri fără recunoașterea veniturilor; în al doilea caz, parcarea se recunoaște ca mijloc fix la asociatul-conducător, se amortizează pe durata contractului, iar rezultatul financiar de 2 900 000 lei se repartizează între asociați proporțional cotelor (580 000 lei și 2 320 000 lei).

Având în vedere că PGCC nu include toate conturile necesare pentru reflectarea operațiunilor specifice contractelor de PPP, autorul propune completarea acestuia cu: *subcontul 123.10 „Mijloace fixe aferente parteneriatului public-privat"*, contul extrabilanțier *926 „Bunuri primite în cadrul parteneriatului public-privat"*, contul de gestiune *840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat",* contul *841 „Încasări din prestarea serviciilor în cadrul parteneriatului public-privat".* Totodată, se recomandă utilizarea subcontului existent 234.5 „Creanțe aferente parteneriatului public-privat", pentru evidența distinctă a creanțelor rezultate din aceste contracte.

Rezultatele cercetării au evidențiat că denumirea contractului nu este suficientă pentru stabilirea tratamentului contabil al operațiunilor aferente PPP. Potrivit art. 2^1 alin. (3) din Legea nr. 179/2008, un contract se atribuie ca PPP numai dacă studiul de fezabilitate arată că nu intră sub incidența legislației privind achizițiile publice, concesiunile sau achizițiile sectoriale. Din perspectivă contabilă, partenerul privat stabilește tratamentul contabil în funcție de drepturile și obligațiile contractuale, sursa remunerației, riscul de operare și mecanismul de recuperare a investiției. În subcapitolul 2.2 s-a stabilit că locațiunea/arenda, concesiunea și gestiunea delegată au elemente economice comune, dar efecte contabile diferite în funcție de particularitățile fiecărui contract. Pentru a demonstra acest lucru, a fost folosit același bun public – un parc de distracții pentru copii evaluat la 3 200 000 lei și transmis în folosința „Basconslux" SRL – în două scenarii contractuale: locațiune pe 3 ani și concesiune pe 11 ani, cu lucrări de modernizare de 260 000 lei. Efectele celor două variante asupra situațiilor financiare ale partenerului privat sunt prezentate comparativ în tabelul 5.

Tabelul 5. Impactul comparativ asupra situațiilor financiare ale partenerului privat

Indicator	Contract de locațiune/arendă	Contract de concesiune	Impact contabil
Bunul public primit	Extrabilanțier, în contul 911	Extrabilanțier în contul 926 sau recunoscut ca imobilizare, dacă contractul permite	Concesiunea cere o analiză contractuală mai detaliată
Plata către partenerul public	Plată de locațiune	Redevență: bonus sau plată periodică	Diferă natura juridică și economică a obligației
Reparații curente	Pot fi compensate din plata de locațiune	Cheltuieli curente, dacă mențin bunul în stare funcțională	La locațiune apar frecvent compensări reciproce
Modernizări	Nu sunt elementul de bază al contractului	Se capitalizează în subcontul 123.6, ca obiecte separate	Concesiunea poate crea un activ amortizabil
Amortizare	Nu se calculează pentru bunul primit	Se calculează pentru bonus și modernizări	Concesiunea afectează rezultatul prin amortizare

Sursa: elaborat de autor în baza surselor analizate

Astfel, la contractul de locațiune, costul modernizării se recuperează parțial prin compensarea cu plata de locațiune, iar partea nerecuperată se trece la cheltuieli, fără a recunoaște un activ. La contractul

de concesiune, aceeași modernizare se recunoaște ca mijloc fix și influențează rezultatul financiar treptat, prin amortizare în perioada rămasă a contractului.

În concesiunea de servicii, plata fixă pentru dreptul de exploatare se recunoaște ca imobilizare necorporală în subcontul 112.1 „Concesiuni, licențe și mărci" și se amortizează pe durata contractului, iar plățile periodice se recunosc drept costuri curente. Exemplul concesiunii unui centru de diagnostic imagistic la IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga" (plată fixă de 3 600 000 lei, achitată trimestrial pe 12 ani) a arătat necesitatea completării Indicațiilor metodice cu reguli privind componenta semnificativă de finanțare și actualizarea plăților eșalonate. La încetarea anticipată a contractului, valoarea neamortizată a modernizărilor (de exemplu, 1 200 000 lei – 720 000 lei = 480 000 lei) se reflectă ca creanță și venit din ieșirea activului numai dacă partenerul public o compensează, dacă compensarea nu este prevăzută, această valoare se trece la cheltuieli. În cazul gestiunii delegate (Legea nr. 303/2013), operatorul trebuie să separe prestarea serviciului public de administrarea infrastructurii, să țină evidența bunurilor publice primite în contul extrabilanțier propus *930 „Bunuri primite în gestiune delegată"* și să contabilizeze redevența distinct în cazul plății în numerar și al stingerii prin compensarea investițiilor acceptate de autoritatea publică locală.

Gestiunea delegată nu este prin ea însăși un PPP. Potrivit art. 13^1 alin. (3)–(4) din Legea nr. 303/2013, autoritatea publică concesionează sistemele publice operatorului prin contractul de delegare. Gestiunea delegată poate fi realizată și prin contract PPP (art. 19 din Legea nr. 1402/2002). De aceea, operatorul stabilește tratamentul contabil după drepturile și obligațiile pe care le are, nu după denumirea contractului. Autorul propune ca operatorul să țină contabilitatea astfel:

- bunurile publice primite le reflectă în contul extrabilanțier 930, la valoarea din actul de transmitere, și nu calculează amortizare pentru ele;
- investițiile realizate conform programului din contract nu le recunoaște ca active proprii, deoarece aparțin domeniului public și se transmit gratuit autorității publice până la sfârșitul fiecărui an de gestiune (art. 13^1 alin. (8) din Legea nr. 303/2013);
- costurile lucrărilor finanțate din redevență le acumulează separat, iar după ce autoritatea publică acceptă lucrările, le compensează cu datoria privind redevența. Venit nu recunoaște, deoarece redevența se utilizează doar pentru reparații capitale, reabilitarea și modernizarea bunurilor publice (art. 13^1 alin. (12));
- redevența periodică o include în costurile perioadei;
- plata unică pentru dreptul de exploatare, dacă este prevăzută de contract, o recunoaște ca imobilizare necorporală și o amortizează pe durata contractului.

În subcapitolul 2.3 se propune o abordare transversală privind contabilizarea veniturilor și cheltuielilor aferente contractelor de PPP, aplicabilă indiferent de forma contractului. Analiza Indicațiilor metodice a evidențiat mai multe necorelări și aspecte insuficient reglementate. Astfel, pct. 23 prevede că la transmiterea obiectului construit către partenerul public nu se recunoaște venit, ceea ce contravine pct. 8 din SNC „Venituri", conform căruia într-un schimb vânzarea și decontarea se reflectă separat. Totodată, nu se reglementează dobânzile aferente creditelor pentru construcție și redevența partenerului privat în cazul contractului de antrepriză. De asemenea, nu există un criteriu după care lucrările asupra bunului public se tratează ca prestare de servicii (la locațiune) sau ca mijloc fix separat (la antrepriză și concesiune). O altă constatare identifică că art. 25^1 alin. (3^1) din Legea nr. 179/2008 raportează pragul de peste 50% al veniturilor din plățile publice la partenerul privat, deși veniturile din exploatare sunt înregistrate de societatea de proiect.

Pentru soluționarea acestor probleme, autorul propune delimitarea componentelor plății de disponibilitate în contabilitatea societății de proiect, în baza prevederilor IFRS 15 (pct. 73–74), inclusiv ajustarea acesteia în funcție de îndeplinirea indicatorilor contractuali de performanță prevăzuți de art. 20 din Legea nr. 179/2008. Cheltuielile aferente PPP au fost grupate în cinci categorii: de investiții (CAPEX),

operaționale (OPEX), de mentenanță, financiare și administrative, iar veniturile și cheltuielile au fost corelate cu fazele proiectului: pregătire, construcție sau modernizare, operare, mentenanță și finalizare. Pentru a stabili când și cum se recunosc veniturile și cheltuielile, autorul a elaborat o matrice decizională care permite orientarea tratamentului contabil în funcție de trei întrebări: cine achită serviciul, în ce fază este proiectul și cum se recuperează investiția (tabelul 6).

Tabelul 6. Matricea decizională privind recunoașterea veniturilor și cheltuielilor în PPP

Întrebarea	Răspunsul	Când și cum se recunosc veniturile	Cum se recunosc cheltuielile
1. Cine achită serviciul?	**Partenerul public**	Pe măsura executării și acceptării lucrărilor sau serviciilor	Corelat cu lucrările și serviciile acceptate
	Utilizatorii	Pe măsura prestării serviciului către utilizatori	Corelat cu volumul serviciilor prestate
	Ambii (model mixt)	Separat pe surse: plăți publice, tarife, compensații	Repartizate pe sursele de venit
2. În ce fază este proiectul?	**Pregătire**	De regulă, nu apar venituri	Cheltuieli curente sau anticipate; capitalizate, dacă țin de obiect
	Construcție / modernizare	Numai dacă lucrarea se predă și se acceptă separat	Costuri de construcție și modernizare
	Exploatare	Din servicii, tarife și plăți de disponibilitate	Costuri de exploatare și amortizare
	Finalizare	Numai dacă partenerul public plătește o compensație	Valoarea necompensată trece la cheltuieli
3. Cum se recuperează investiția?	**Plăți de la partenerul public**	Creanță față de partenerul public; plata se împarte în recuperarea investiției și venit	Corelate cu obligațiile contractuale executate
	Tarife de la utilizatori	Venit din serviciile prestate utilizatorilor	Amortizarea dreptului de exploatare și costuri de exploatare
	Compensații / subvenții	După natura compensației	Cheltuielile compensate se țin separat
	Model mixt	Separat pe componente	Repartizate pe surse și faze

Sursa: elaborată de autor

Pentru determinarea rezultatului financiar pe fiecare contract, se recomandă organizarea evidenței analitice pe codul proiectului, forma contractuală, faza proiectului, sursa venitului, categoria cheltuielii, partenerul contractual, centrul de responsabilitate și perioada de recuperare a investiției. De exemplu prin conturi analitice de tipul *811.3 „Proiect PPP X / faza de exploatare / centru de cost / tip cost”, 611.3.PPP „Venituri din prestarea serviciilor aferente PPP”* și *711.3.1 „Costul serviciilor prestate aferente PPP”*, subcontul *611.9 „Venituri din vânzări aferente PPP”* și subcontul *711.9 „Costul vânzărilor aferente PPP”*. Această separare pe faze a fost aplicată la „Basconslux” SRL.

În subcapitolul 2.4 a fost analizat rolul informației contabile în procesul decizional al proiectelor PPP. Autorul a identificat cinci deficiențe principale în prezentarea informațiilor: lipsa prezentării angajamentelor financiare totale pe durata contractului; absența unui tabel standard al plăților viitoare pe intervale; lipsa prezentării riscurilor contractuale; corelarea insuficientă a obligațiilor PPP cu indicatorii financiari; neuniformitatea politicilor contabile aplicate. Consecințele acestor deficiențe au fost demonstrate prin studiul de caz privind concesionarea activelor Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău” către APJ „Avia Invest” (contractul nr. 4/03 din 30 august 2013, pe 49 de ani, cu investiții asumate de 244 mil. euro și o redevență de 1% din venit). În baza datelor financiare pentru anii 2013–2018 (perioada pentru care sunt disponibile datele analizate) au fost calculați indicatorii de monitorizare prezentați în tabelul 7.

Tabelul 7. Indicatori de monitorizare a PPP calculați pentru APJ „Avia Invest”

Indicator	Formula	Valoare	Concluzie
Ponderea datoriilor totale în total active	(DTL + DTC) / Total active × 100	77,7%	Peste trei sferturi din active sunt finanțate prin datorii
Ponderea veniturilor PPP în total venituri	Venituri PPP / Total venituri × 100	100%	Activitate dependentă de contractul de concesiune
Raportul redevență / profit net anual (2018)	Redevență / Profit net × 100	9,8%	Redevența reprezintă sub 10% din profitul net
Redevență cumulată / profit net cumulat 2013–2018	37 565 414 / 581 812 187 × 100	6,5%	6,5 lei redevență la 100 lei profit al concesionarului
Datorii pe termen lung / Total active	DTL / Total active × 100	69,4%	Structură financiară puternic îndatorată pe termen lung

Sursa: calculat de autor în baza datelor din bilanțul APJ „Avia Invest”

Ponderea veniturilor PPP în total venituri și raportul dintre redevență și profitul net sunt indicatori specifici contractelor PPP. Ei arată în ce măsură activitatea partenerului privat depinde de contract și ce parte din rezultatul obținut din exploatarea bunului public revine partenerului public sub formă de redevență. Indicatorii de îndatorare arată riscul financiar pe care partenerul public trebuie să-l urmărească pe toată durata contractului. Rentabilitatea financiară a concesionarului a scăzut de la 47,5% în anul 2014 la 14,9% în anul 2018, deși profitul net a crescut de la 18,4 mil. lei în anul 2013 până la 140,8 mil. lei în anul 2017, ca urmare a creșterii capitalului propriu prin acumularea profiturilor. Studiul de caz a demonstrat că problema nu este lipsa informațiilor contabile, ci faptul că acestea sunt dispersate în situațiile financiare și nu sunt sintetizate într-o formă adaptată contractelor PPP. Această constatare a stat la baza soluției privind setul minim de informații pentru contractele PPP semnificative, dezvoltată în capitolul 3.

În **capitolul 3 „Direcții metodologice de perfecționare a contabilității contractelor de parteneriat public-privat”** este elaborat modelul metodologic de contabilizare a operațiunilor realizate prin societatea de proiect. Sunt propuse soluții de armonizare a tratamentului contabil al contractelor PPP cu IFRIC 12, IFRS 9, IAS 37 și IPSAS 32, formulate propuneri de modernizare a cadrului normativ-contabil național și dezvoltate modalități de prezentare a informațiilor aferente contractelor de PPP în situațiile financiare. Capitolul dezvoltă două direcții complementare: prima pornește de la prevederile actuale ale Legii nr. 179/2008 și ale SNC, iar a doua oferă soluții de armonizare cu standardele internaționale. Analiza este orientată preponderent pe contabilitatea partenerului privat, aspectele aferente partenerului public fiind analizate doar pentru delimitarea controlului asupra infrastructurii, identificarea obligațiilor contractuale și evaluarea efectelor financiare ale proiectelor de PPP.

Modelul metodologic pentru societatea de proiect acoperă operațiunile specifice PPP, pentru care reglementările naționale nu prevăd un tratament distinct, și cuprinde cinci etape: (1) constituirea societății de proiect și contribuțiile părților; (2) realizarea și recunoașterea obiectului PPP; (3) exploatarea obiectului; (4) plățile partenerului public și redevența; (5) expirarea contractului și transmiterea obiectului. Modelul a fost aplicat pe exemplul unui complex sportiv cu un cost de 100 000 000 lei, realizat în formă de PPP instituțional pe 20 de ani, cu un capital social de 2 000 000 lei (20% partener public, 80% partener privat) și o contribuție financiară nerambursabilă a partenerului public de 30 000 000 lei. Autorul delimitează aportul la capitalul social (recunoscut în capitalul propriu), contribuția nerambursabilă pentru obiect (recunoscută ca venit anticipat și trecută la venituri în corelare cu amortizarea, prin analogie cu SNC „Capital propriu și datorii” și IAS 20 „Contabilitatea subvențiilor guvernamentale și prezentarea informațiilor privind asistența guvernamentală”), finanțarea rambursabilă (datorie) și plata periodică aferentă exploatării (venit al perioadei).

Pentru exemplificare, diferența de 68 000 000 lei necesară acoperirii costului proiectului este asigurată din surse atrase. Pentru model este relevantă delimitarea aportului la capital de contribuția financiară nerambursabilă pentru obiectul PPP. Aportul la capital determină participația asociaților și nu constituie venit,

iar contribuția pentru obiect se evidențiază separat de plata periodică aferentă exploatării. Tratamentul contabil propus și înregistrările specifice la societatea de proiect sunt prezentate în tabelul 8. Contribuția financiară nerambursabilă acordată pentru realizarea obiectului se evidențiază distinct și se recunoaște la venituri treptat, în corelare cu amortizarea activului. În etapa de exploatare, costul serviciilor prestate cuprinde amortizarea, cheltuieli de întreținere și redevența, iar veniturile provin din tarifele achitate de către utilizatori, cota anuală a contribuției publice și plățile periodice efectuate de către partenerul public.

Tabelul 8. Tratamentul propus al principalelor contribuții și plăți ale partenerului public și înregistrările contabile la societatea de proiect

Tipul operațiunii	Tratamentul contabil propus	Suma, Lei	Debit	Credit
Aport la capitalul social	Se recunoaște în capitalul propriu.	2 000 000	234.8	311
	Vărsarea aporturilor (20% + 80%)	2 000 000	242.1	234.8
Contribuție financiară nerambursabilă pentru realizarea obiectului PPP	Se recunoaște inițial ca venit anticipat.	30 000 000	234.3	424.1
	Se trece ulterior la venituri în corelare cu amortizarea activului.	1 500 000	424.1	535.1
		1 500 000	535.1	612.8
Finanțare rambursabilă	Se recunoaște ca datorie.	68 000 000	242.1	512, 412
Plată periodică aferentă exploatării	Se recunoaște ca venit al perioadei.	4 800 000	234.5	611.9

Sursa: elaborat de autor în baza Legii nr. 179/2008 și a exemplului aplicativ din subcapitolul 3.1

Înregistrările contabile propuse pentru societatea de proiect completează un gol din reglementările naționale, care nu prevăd un tratament contabil distinct pentru operațiunile desfășurate prin intermediul acesteia.

Deoarece Legea nr. 179/2008 nu reglementează o metodă de calcul al plății periodice datorate de partenerul public, autorul propune următoarea formulă:

$$PP_t = A_t + CE_t + CF_t + PR_t - VU_t - FA_t - RP_t \qquad (1)$$

unde: PP_t – plata datorată de partenerul public pentru perioada t; A_t – amortizarea investiției aferente obiectului PPP; CE_t – costurile de exploatare recuperabile conform contractului; CF_t – cheltuielile de finanțare (fără rambursarea sumei de bază), incluse numai dacă sunt prevăzute în studiul de fezabilitate și în contract; PR_t – profitul rezonabil; VU_t – veniturile încasate de la utilizatori; FA_t – partea anuală a contribuției financiare nerambursabile; RP_t – reducerile pentru neîndeplinirea indicatorilor de performanță. Deducerea cotei anuale a contribuției financiare nerambursabile FA_t urmărește evitarea recuperării duble a aceleiași părți a investiției, atât prin finanțarea publică nerambursabilă, cât și prin plata periodică. Redevența este contabilizată distinct și nu intră în structura formulei propuse. Profitul rezonabil se determină ca $PR_t = C_t \times R_t$, unde C_t - reprezintă baza de capital, iar R_t - rata de rentabilitate, ambele fiind fundamentate în studiul de fezabilitate (tabelul 9).

Tabelul 9. Calculul plății datorate de partenerul public pentru primul an de exploatare

Indicator	Calcul	Suma, lei
Amortizarea anuală (A_t)	100 000 000 : 20	5 000 000
Costuri de exploatare (CE_t)	–	1 500 000
Cheltuieli de finanțare (CF_t)	–	1 000 000
Profit rezonabil (PR_t)	conform studiului de fezabilitate	800 000
Venituri de la utilizatori (VU_t)	–	(2 000 000)
Partea anuală a contribuției nerambursabile (FA_t)	30 000 000 : 20	(1 500 000)
Reduceri pentru neîndeplinirea indicatorilor (RP_t)	–	0
Plata partenerului public (PP_t)	4 000 000 + PR_t	4 800 000

Sursa: elaborat de autor

Ponderea plăților partenerului public în veniturile aferente exploatării constituie 70,59% (4 800 000 / 6 800 000 × 100) și depășește pragul de 50% prevăzut de art. 25^1 alin. (3^1) din Legea nr. 179/2008. Veniturile societății de proiect în primul an sunt de 8 300 000 lei, iar costurile și cheltuielile – de 7 800

000 lei, profitul până la impozitare fiind de 500 000 lei. Diferența față de profitul rezonabil de 800 000 lei arată că redevența trebuie luată în considerare la stabilirea profitului rezonabil în studiul de fezabilitate. Verificarea fluxurilor pe întreaga durată a contractului a confirmat coerența modelului: sursele de finanțare acoperă costul construcției, plata periodică permite rambursarea surselor atrase, iar la expirarea contractului mijloacele rămase corespund capitalului social, obiectul complet amortizat fiind transmis cu titlu gratuit partenerului public.

Partenerul public transmite 126 400 000 lei și obține 108 160 000 lei în formă bănească și materială. Diferența de 18 240 000 lei reprezintă costul serviciului public prestat pe durata celor 20 de ani, respectiv 912 000 lei anual. Partenerul privat investește 1 600 000 lei și obține 8 640 000 lei, din care 7 040 000 lei peste suma investită. Societatea de proiect încasează 236 000 000 lei și achită 234 000 000 lei. Soldul de 2 000 000 lei corespunde capitalului social și constituie sursa restituirii aporturilor către asociați. Noutatea modelului constă în corelarea într-un singur circuit a prevederilor Legii nr. 179/2008 privind societatea de proiect, contribuțiile părților, recunoașterea și amortizarea obiectului PPP, plata partenerului public, redevența, condiția de peste 50% a veniturilor provenite din plățile publice și transmiterea gratuită a obiectului la expirarea contractului.

În subcapitolul 3.2, în baza IFRIC 12 și IPSAS 32, este elaborat un algoritm de recunoaștere a activelor și pasivelor aferente contractelor de PPP, structurat în trei etape succesive: analiza controlului, mecanismul de remunerare și distribuția riscului (figura 3).

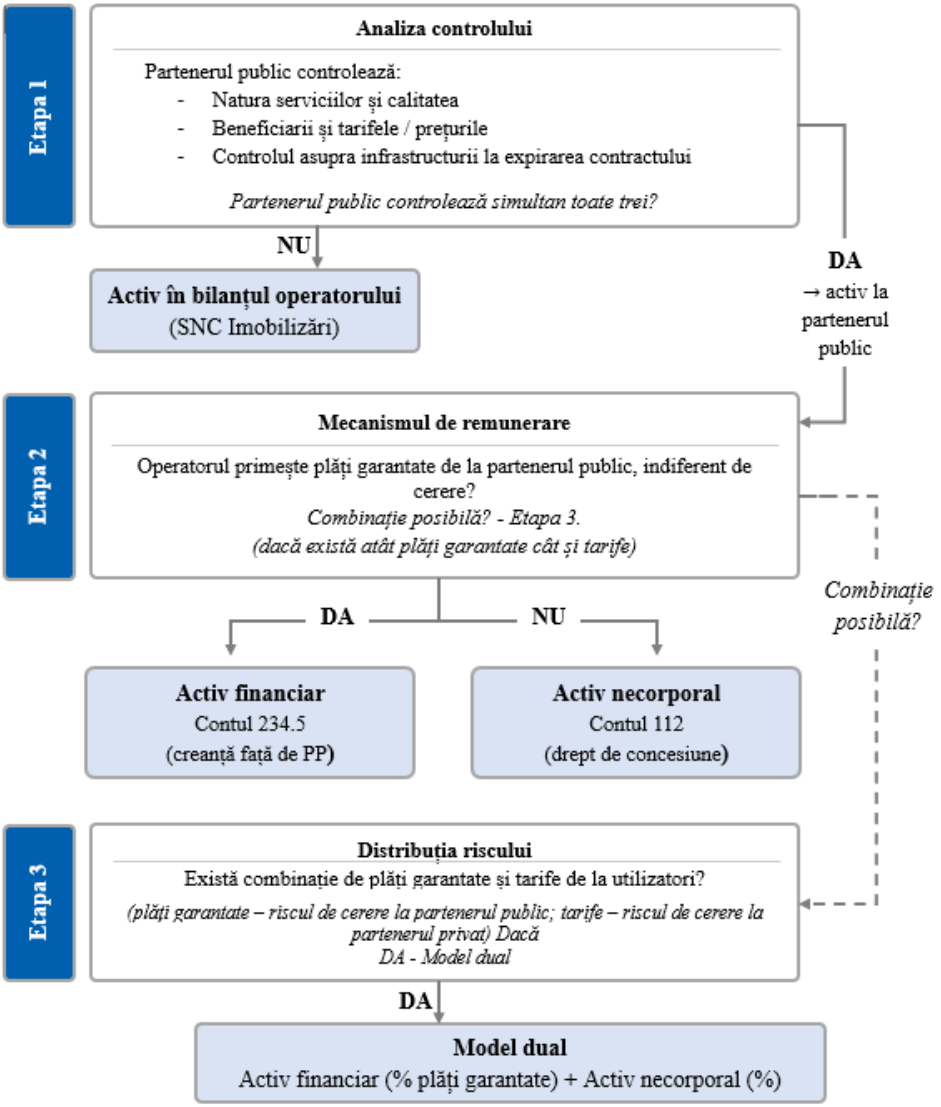

Fig. 3. Algoritmul de recunoaștere a activelor la operatorul privat în cadrul contractelor PPP

Sursa: elaborată de autor în baza IFRIC 12, IPSAS 32 și Indicațiilor metodice

La „Basconslux” SRL criteriile control-risc-recuperarea investiției au fost utilizate pentru analiza contractelor, iar înregistrările contabile s-au făcut conform legislației în vigoare (anexa 39 a tezei).

Algoritmul a fost testat pe două exemple. În primul, SRL „Operator Parking” construiește o parcare subterană de 24 000 000 lei pe 20 de ani și își recuperează investiția din tarifele utilizatorilor, suportând riscul de cerere, iar Consiliul municipal controlează serviciile, tarifele maxime și primește activul la expirare. Operatorul recunoaște dreptul de concesiune ca imobilizare necorporală (subcontul 112.1) și îl amortizează pe durata contractului – 1 200 000 lei anual. Dacă parcarea ar fi recunoscută ca mijloc fix propriu, amortizat pe 40 de ani, amortizarea anuală ar fi de 600 000 lei, iar la expirarea contractului ar rămâne o valoare neamortizată de 12 000 000 lei, care ar genera o pierdere. În al doilea exemplu, SRL „Euromed Diagnostic” construiește un spital de 200 de paturi de 80 000 000 lei pe 25 de ani și primește plăți anuale garantate de 6 864 841 lei, indiferent de gradul de ocupare. Operatorul recunoaște un activ financiar în subcontul propus *161.4 „Creanțe pe termen lung aferente PPP”,* evaluat conform IFRS 9 la cost amortizat; venitul financiar din anul 1 este de 5 600 000 lei (80 000 000 × 7%), iar soldul creanței după prima plată – 78 735 159 lei. Conform IPSAS 32 partenerul public ar recunoaște infrastructura și datoria financiară la 80 000 000 lei, iar diferența de 91 621 025 lei reprezintă componenta financiară recunoscută pe durata contractului. Recunoașterea nu depinde de faptul că operatorul construiește infrastructura, dar de controlul asupra serviciului și de modul de recuperare a investiției

Influența clauzelor contractuale privind recuperarea investiției asupra tratamentului contabil este sintetizată în tabelul 10.

Tabelul 10. Influența clauzelor contractuale privind recuperarea investiției asupra tratamentului contabil la partenerul privat

Clauză în contract	Modul de recunoaștere	Modul de calcul și efectul contabil
Investiția este recunoscută ca imobilizare conform Indicațiilor metodice	Mijloc fix	Amortizare pe o durată care nu depășește durata contractului: 80 000 000 lei : 25 ani = 3 200 000 lei/an
Investiția este recuperată din tarifele achitate de utilizatori (IFRIC 12, pct. 11, 17)	Drept de exploatare (imobilizare necorporală)	Dreptul se amortizează pe perioada contractului: 3 200 000 lei/an
Investiția este recuperată prin plăți garantate de partenerul public (IFRIC 12, pct. 11, 16)	Activ financiar (creanță PPP)	Infrastructura nu se amortizează la operator; venit financiar 5 600 000 lei; soldul creanței după anul 1 – 78 735 159 lei

Sursa: elaborat de autor

Totodată, autorul delimitează trei categorii de obligații pe termen lung: datoriile financiare din plățile garantate, recunoscute de partenerul public conform IPSAS 32; provizioanele pentru restabilirea și predarea bunului concesionat; angajamentele nerecunoscute în bilanț, care se prezintă în nota explicativă. Pentru obligația de predare a bunului în starea tehnică prevăzută de contract, cu un cost estimat de 8 000 000 lei peste 30 de ani, provizionul se recunoaște conform IAS 37 la valoarea actualizată de 1 392 881 lei (rata de 6%), iar majorarea anuală din trecerea timpului (83 573 lei în anul 1) se recunoaște ca cheltuială financiară. În acest scop sunt propuse subconturile *426.5 „Provizioane pe termen lung pentru restabilirea și predarea bunului concesionat”* și *538.5 „Provizioane curente pentru restabilirea și predarea bunului concesionat”,* precum și un model de *Proces-verbal de predare-primire a bunurilor în cadrul contractului de parteneriat public-privat*.

Aplicarea soluțiilor metodologice propuse poate contribui la creșterea transparenței și comparabilității informațiilor prezentate în situațiile financiare ale entităților implicate în proiectele de PPP. Totodată, la nivel macroeconomic, recunoașterea corectă a activelor de infrastructură şi a obligațiilor contractuale în contabilitatea partenerului public poate facilita evaluarea sustenabilității fiscale și reduce riscul subestimării angajamentelor financiare asumate în cadrul proiectelor de PPP.

În subcapitolul 3.3 sunt formulate propuneri de modernizare a cadrului normativ-contabil național. În aceste condiții, armonizarea nu trebuie înțeleasă ca preluare mecanică a IFRS sau IPSAS, dar ca utilizare a unor prevederi internaționale pentru ajustarea și fundamentarea cadrului metodologic național. Din analiza comparativă rezultă că armonizarea trebuie orientată spre cinci probleme de bază: recunoașterea infrastructurii, clasificarea dreptului operatorului, evidențierea plăților garantate, recunoașterea provizioanelor și prezentarea informațiilor specifice PPP. Propunerile autorului vizează perfecționarea cadrului normativ-contabil național la trei niveluri: Indicațiile metodice nr. 192/2018, Legea nr. 179/2008 și elaborarea unui Ghid metodologic, iar pe termen mediu, revizuirea SNC. Prima măsură este completarea Indicațiilor metodice cu un compartiment nou, intitulat „*Particularitățile contabilității operațiunilor PPP realizate prin societatea de proiect*", structurat pe prevederi generale, tratamente contabile aplicabile la partenerul public, societatea de proiect și la partenerul privat, însoțit și de un exemplu practic de aplicare. O altă direcție constă în includerea în Indicațiile metodice a unor formulări concrete privind: criteriul controlului asupra infrastructurii, clasificarea dreptului partenerului privat ca activ financiar sau imobilizare necorporală, evaluarea plăților garantate și a obligațiilor pe termen lung la valoarea actualizată, recunoașterea provizioanelor pentru restabilirea și predarea bunului, amortizarea dreptului sau a investiției pe o durată care nu depășește durata contractului, prezentarea informațiilor în notele explicative, utilizarea conturilor și subconturilor analitice specifice PPP (tabelul 11).

Tabelul 11. Conturi și subconturi analitice specifice recomandate pentru contabilitatea operațiunilor aferente contractelor PPP

Cont/ subcont propus	Denumire recomandată	Utilitate contabilă
123.10 (propus)	*Mijloace fixe aferente parteneriatului public-privat*	- Contabilizarea distinctă a infrastructurii publice aferente PPP, când criteriile de control justifică recunoașterea la partenerul privat.
234.5 (existent)	*Creanțe aferente parteneriatului public-privat*	- Sume de încasat de la partenerul public, utilizatori sau alți debitori contractuali. - Util la contabilizarea creanțelor operatorului aferente plăților garantate, contribuțiilor partenerului public - Separarea creanțelor PPP de creanțele comerciale obișnuite.
161.4 (propus)	*Creanțe pe termen lung aferente parteneriatului public-privat*	
261.1 (propus)	*Cheltuieli anticipate curente aferente PPP*	- Evidența cheltuielilor suportate în perioada curentă, dar aferente perioadelor viitoare. Pentru repartizarea corectă a cheltuielilor pe perioade de gestiune.
426.5 (propus)	*Provizioane pe termen lung pentru restabilirea și predarea bunului concesionat*	- Contabilizarea provizioanelor pentru obligațiile de predare/restabilire a obiectului PPP la expirarea contractului. - Acestea pot fi curente, utilizate până la 12 luni și pe termen lung privite ca sume pe durata contractului
538.5 (propus)	*Provizioane curente pentru restabilirea și predarea bunului concesionat*	
840 (propus)	*Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat* În funcție de forma contractului PPP se propune de utilizat numai acest cont de gestiune, dar cu deschiderea subconturilor sau conturilor analitice pentru acestea: *locațiune/antrepriză, societate civilă, gestiune delegată, concesiune etc.*	- Acumularea costurilor de construcție până la recunoașterea dreptului/creanței/activului rezultat din contract. - Costuri specifice proiectelor PPP, acumulate separat de alte activități. Util la controlul costurilor pe proiect și fază - Acumularea costurilor în contracte de societate civilă PPP, în special la asociatul conducător. - Contabilizarea costurilor de reparație/întreținere aferente bunurilor primite în locațiune/arendă/gestiune PPP.
841 (propus)	*Încasări din prestarea serviciilor PPP*	- Contabilizarea încasărilor aferente activităților PPP înainte de decontarea cotelor sau obligațiilor contractuale.

Cont/ subcont propus	Denumire recomandată	Utilitate contabilă
926 (propus)	*Bunuri primite în cadrul parteneriatului public-privat*	- Evidență extrabilanțieră a bunurilor primite în concesiune, contracte de societate civilă sau alte contracte PPP, când nu se recunosc ca activ al operatorului.

Sursa: elaborat de autor

De exemplu, pentru clasificarea dreptului partenerului privat este propusă formularea: „*Dreptul partenerului privat se recunoaște ca activ financiar atunci când acesta are drept contractual necondiționat de a primi plăți de la partenerul public, iar ca imobilizare necorporală atunci când recuperarea investiției depinde de tarifele încasate de la utilizatorii serviciului public.”*

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea realizată a permis atingerea scopului propus. Autorul a fundamentat și dezvoltat cadrul teoretico-metodologic al contabilității contractelor de PPP la partenerul privat. Au fost elaborate soluții metodologice pentru contabilizarea operațiunilor specifice PPP, în special a celor prin societatea de proiect, pentru organizarea evidenței analitice și prezentarea informațiilor în situațiile financiare. Toate obiectivele stabilite au fost realizate, iar ipoteza s-a confirmat: tratamentul contabil depinde de cine controlează serviciul, de cum sunt repartizate riscurile și de cum se recuperează investiția, nu doar de forma juridică a contractului. Sumarul cercetărilor executate cu privire la perfecționarea contabilității contractelor de PPP permite formularea **următoarelor concluzii:**

1. Cercetarea realizată a evidențiat că PPP nu poate fi definit exclusiv prin forma juridică de colaborare dintre sectorul public și cel privat. În literatura de specialitate, dar și în practica diferitor state, PPP este explicat prin prisma colaborării contractuale, realizării interesului public, partajării riscurilor, atragerii capitalului privat și a exercitării controlului public asupra serviciilor de interes general. Nu reprezintă o contradicție această diversitate de abordări, dar cu siguranță reflectă caracterul complex al acestui fenomen. Latura financiar-contabilă a PPP este însă puțin studiată. În RM numărul proiectelor înregistrate a atins numărul de 76 în anul 2022 și a scăzut la 50 în anul 2025. Ultimul contract fiind semnat în 2018. Analiza bibliometrică efectuată în baza celor 76 de publicații indexate în baza de date Scopus în perioada 2002–2026, realizată cu instrumentul Biblioshiny (pachetul R „bibliometrix”), a confirmat că abordarea contabilă a contractelor PPP, în special recunoașterea activelor și datoriilor și prezentarea lor în situațiile financiare, este puțin dezvoltată în literatura internațională, ceea ce justifică orientarea cercetării spre contabilitatea acestor contracte la partenerul privat.
2. Studiul cadrului normativ din RM a evidențiat necorelarea reglementărilor contabile cu modificările legislative privind PPP. Legea nr. 179/2008 reglementează în prezent două forme de realizare a PPP, contractuală și instituțională, în timp ce Indicațiile metodice continuă să reglementeze contabilitatea după formele de contract excluse din lege în anul 2023: antrepriză, prestări servicii, administrare fiduciară, concesiune, locațiune/arendă și societate civilă. Această necorelare evidențiază necesitatea revizuirii Indicațiilor metodice și adaptării tratamentelor contabile la formele actuale de realizare a PPP, inclusiv a operațiunilor desfășurate prin intermediul societății de proiect.
3. În derularea cercetării s-a constatat faptul că recunoașterea activelor în contractele de PPP reprezintă una din cele mai sensibile probleme metodologice. Dreptul de proprietate nu este suficient pentru stabilirea tratamentului contabil. În acest scop, este necesară analiza controlului asupra serviciilor și infrastructurii, a interesului rezidual, a dreptului de exploatare și a modului de recuperare a investiției. Totodată, s-a constatat că același contract se analizează diferit: în raportarea financiară contează cine controlează activul, în statistica finanțelor publice, potrivit ESA 2010, contează cine suportă riscurile, iar în plan juridic cine are dreptul de proprietate. Dacă aceste criterii se confundă, contractul poate fi clasificat greșit

4. Formele de contract PPP de prestări servicii și antrepriză nu pot fi contabilizate după același model. Pentru același complex sportiv, în contractul de prestări servicii partenerul privat obține rezultat la finalizarea lucrării, dar în contractul de antrepriză PPP el obține rezultate în primul an de exploatare, rezultatul formându-se pe stadii. În contractul de societate civilă este importantă divizarea între activitatea proprie a partenerilor și activitatea comună. Dacă există active comune se schimbă modul în care se recunosc activul, amortizarea și rezultatul.
5. În contractele de locațiune/arendă, concesiune și gestiune delegată utilizarea bunurilor publice de către partenerul privat nu înseamnă recunoașterea acestora ca active proprii. Într-o multitudine de cazuri, partenerul privat primește numai dreptul de folosință, de exploatare sau de administrare, iar bunul rămâne în proprietatea partenerului public. Nici redevența nu se contabilizează la fel peste tot. Ea poate fi cheltuială curentă, poate fi imobilizare necorporală, dacă se plătește o singură dată pentru dreptul de exploatare sau poate fi stinsă prin investițiile dacă acceptă partenerul public.
6. Analiza veniturilor și cheltuielilor aferente contractelor de PPP, a demonstrat că acestea pot fi analizate prin prisma fazelor proiectului: pregătire, construcție sau modernizare, operare, mentenanță și finalizare. La începutul proiectului apar preponderent costurile și investițiile, în perioada de operare se înregistrează veniturile curente, amortizarea, redevențele și decontările cu partenerul public, dar pe final de contract intervin provizioanele, compensările și obligațiile de predare a bunului. Organizarea contabilității depinde de cine plătește și cum se recuperează investiția.
7. Pe baza studiului de caz privind concesionarea activelor Aeroportului Internațional Chișinău s-a demonstrat că informațiile contabile există, dar sunt dispersate. Din situațiile financiare ale APJ „Avia Invest" s-a calculat că datoriile reprezintă 77,7% din active, redevența calculată pentru anii 2013–2018 reprezintă 6,5% din profitul net cumulat, dar și alți indicatori financiari. Dacă datele nu sunt prelucrate în așa fel, din situațiile financiare nu se pot aprecia angajamentele pe termen lung, plățile viitoare și riscurile.
8. Analiza cadrului normativ-contabil național a permis identificarea unor lacune metodologice privind contabilitatea operațiunilor desfășurate prin societatea de proiect, deși o astfel de structură este prevăzută de Legea nr. 179/2008. Contribuțiile financiare nerambursabile, finanțările rambursabile și plățile pentru exploatare au un conținut economic diferit, în funcție de natura și condițiile fiecărei operațiuni.
9. Mecanismul de remunerare influențează natura dreptului recunoscut de partenerul privat. Acest lucru este confirmat prin exemplele numerice privind recuperarea investiției prin tarife și prin plăți garantate. Dacă investiția se recuperează prin tarifele achitate de utilizatori, se recunoaște dreptul de exploatare ca imobilizare necorporală, iar dacă partenerul public garantează plățile indiferent de cerere, se recunoaște un activ financiar. Obligațiile de restabilire, predare sau transfer al bunurilor la expirarea contractului nu trebuie ignorate până la finalul perioadei contractuale. Ele se recunosc treptat prin creare de provizion la valoarea actualizată.
10. Cercetarea a mai demonstrat că evidența sintetică nu este suficientă pentru reflectarea contractelor de PPP. Durata mare a contractelor, valoarea semnificativă a investițiilor, etapele de realizare a proiectelor și raporturile complexe cu partenerul public impun o evidență analitică detaliată. Compararea cadrului național cu prevederile IFRIC 12, IPSAS 32, IFRS 9 și IAS 37, a permis identificarea diferențelor privind recunoașterea infrastructurii, clasificarea drepturilor operatorului privat, evaluarea plăților garantate, constituirea provizioanelor și prezentarea informațiilor în notele explicative. În baza acestor constatări, contabilitatea PPP trebuie perfecționată treptat: prima se actualizează Indicațiile metodice, apoi se elaborează un ghid metodologic, iar pe termen mediu se completează SNC cu prevederi specifice contractelor de PPP.
11. Analiza situațiilor financiare actuale a evidențiat insuficiența informațiilor prezentate privind plățile și încasările viitoare aferente contractelor de PPP, precum și riscurile asumate de entitate. Deși unele dintre aceste informații pot fi identificate în evidența contabilă și în documentele contractuale, acestea nu sunt

prezentate distinct și sistematizat în situațiile financiare, ceea ce limitează posibilitatea utilizatorilor de a evalua angajamentele financiare și riscurile asociate proiectelor de PPP.

Semnificația teoretică a tezei constă în dezvoltarea cadrului teoretico-metodologic al contabilității contractelor de PPP. Conceptul de PPP a fost completat de autor cu latura financiar-contabilă, insuficient abordată în literatura de specialitate. S-a demonstrat că în contractele de PPP activele, drepturile și obligațiile aferente aceluiași contract pot fi recunoscute de parteneri diferiți și în momente diferite. În acest sens, recunoașterea elementelor contabile trebuie legată de controlul asupra bunului, dar nu numai de dreptul de proprietate. Prin urmare, tratamentul contabil nu mai depinde doar de forma contractului, așa cum prevăd actualmente reglementările naționale. De asemenea, autorul a evidențiat faptul că criteriile contabile diferă de cele juridice și statistice. Totodată, au fost argumentate modalitățile de contabilizare a proiectelor de PPP derulate prin societatea de proiect și a fost relevat conținutul economic al operațiunilor specifice. Se constată că veniturile și cheltuielile se analizează mai corect dacă se ține cont de faza în care se află proiectul.

Problema științifică soluționată în cercetare apare din faptul că reglementările contabile nu mai corespund cu formele de PPP din Legea nr. 179/2008. Indicațiile metodice continuă să prevadă tratamente contabile pentru formele contractuale excluse din lege în anul 2023 și nu prevăd nimic pentru operațiunile realizate prin societatea de proiect. Totodată, lipsesc criterii clare după care să se decidă ce partener recunoaște activul și ce anume recunoaște. În urma cercetării au fost obținute următoarele rezultate științifice principale, care au contribuit la *soluționarea problemei științifice* identificate:

- ✓ fundamentarea tratamentului contabil al operațiunilor aferente contractelor de PPP la partenerul privat, având ca bază așa criterii ca controlul asupra infrastructurii și serviciilor, repartizarea riscurilor și mecanismul de recuperare a investiției. În baza acestor criterii se stabilește cine recunoaște infrastructura și dacă dreptul partenerului privat este recunoscut ca activ financiar, imobilizare necorporală sau o combinație a acestora;
- ✓ dezvoltarea modelului metodologic de contabilizare a operațiunilor realizate prin societatea de proiect, pe etapele contractului, cu formula de calcul a plății partenerului public;
- ✓ gruparea veniturilor și cheltuielilor pe fazele proiectului de PPP, cu evidență analitică pe proiect, fază și centru de cost, și propunerea unor conturi și subconturi pentru evidența analitică a operațiunilor în cadrul PPP;
- ✓ elaborarea de propuneri de perfecționare a cadrului metodologic național privind contabilitatea contractelor de PPP: completarea Indicațiilor metodice cu un compartiment privind societatea de proiect și cu reguli privind controlul, clasificarea dreptului operatorului, plățile garantate și provizioanele, și de asemenea recomandarea unei structuri de ghid metodologic;
- ✓ elaborarea modelului de prezentare a informațiilor cu privire la contractele de PPP în Nota explicativă, cu includerea unui tabel al plăților viitoare, indicatorilor pentru evaluarea impactului financiar utilizați de partenerul privat și public.

Soluțiile au fost verificate pe exemple și pe date reale. O parte din rezultate au fost aplicate în practică de trei entități: „Euromed Diagnostic" SRL, IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga", „Basconslux" SRL.

Contribuțiile personale ale autorului, pe capitolele tezei, sunt următoarele:

1. Autorul a propus o definiție integrată a PPP, *conform căreia el este înțeles ca o formă instituționalizată de cooperare juridico-contractuală, pe termen lung, între sectorul public și cel privat, pentru realizarea proiectelor și serviciilor de interes public, în care părțile își repartizează resursele, responsabilitățile și riscurile, exercită controlul asupra activului potrivit condițiilor contractuale și utilizează managementul și capitalul privat, cu aplicarea unor mecanisme de guvernanță, control și raportare financiar-contabilă care să asigure eficiența economică, sustenabilitatea financiară și protejarea interesului public* (subcapitol 1.1).

2. În subcapitolul 1.3 au fost delimitate criteriile contabile de recunoaștere a activelor aferente contractelor de PPP de cele utilizate în raportarea statistică, potrivit ESA 2010, și în plan juridic. Pe această bază a fost elaborat modelul integrat „risc-control-recunoaștere contabilă", care evidențiază particularitățile fiecărei abordări și contribuie la fundamentarea tratamentului contabil al activelor aferente PPP (tab. 1.8, anexa 18).
3. Au fost identificate necorelările dintre prevederile Indicațiilor metodice și ale Legii nr. 179/2008. Exemplele comparative arată cum se schimbă activele și rezultatul partenerului privat în dependență de forma de contract utilizată (subcapitol 2.1-2.2, tab. 2.1-2.2, 2.4-2.6, anexele 20-21).
4. Pentru venituri și cheltuieli aferente PPP autorul a propus un model metodologic în care se corelează veniturile, cheltuielile și decontările contractuale pe faze de realizare a proiectului. Modelul conține și o matrice decizională care servește bază de recunoaștere și reflectare contabilă a plății de disponibilitate la societatea de proiect (subcapitol 2.3, tab. 2.9, anexele 25-26).
5. În baza datelor financiare ale APJ „Avia Invest", autorul a calculat indicatorii care arată gradul de îndatorare al concesionarului și raportul dintre redevență și profit, în vederea evaluării situației financiare și a impactului obligațiilor contractuale asupra rezultatelor activității acestuia (subcapitol 2.4, tab. 2.12).
6. Pentru societatea de proiect, autorul a elaborat un model de contabilizare a operațiunilor, care dezvoltă întregul circuit al proiectului: constituirea societății și contribuțiile părților, recunoașterea obiectului PPP, exploatarea, plățile partenerului public, redevența și transmiterea obiectului la expirarea contractului. Tot în acest model este formula de calcul a plății partenerului public și profitului rezonabil, de asemenea fluxurile au fost verificate pe toată durata contractului (subcapitol 3.1, tab. 3.1-3.4, anexele 30-31).
7. A fost elaborat un algoritm de recunoaștere și clasificare a elementelor contabile aferente contractelor de PPP, prezentat în figura 3.1. Algoritmul propus are la bază analiza controlului asupra serviciilor și infrastructurii, mecanismul de remunerare a partenerului privat și modul de repartizare a riscurilor între parteneri. În același subcapitol, 3.2, sunt propuse modelul metodologic de constituire și utilizare a provizionului pentru restabilirea și predarea bunurilor la expirarea contractului (tab. 3.7) și un model de Proces-verbal de predare-primire a acestora (anexa 32).
8. În capitolul 3 sunt formulate propuneri de perfecționare pentru cadrul normativ-contabil național: un compartiment nou în Indicațiile metodice privind societatea de proiect, formulări concrete pentru completarea lor. Totodată, au fost fundamentate structura unui ghid metodologic, etapele de aplicare a soluțiilor propuse și completările necesare în Legea nr. 179/2008. Autorul propune utilizarea unor subconturi analitice și conturi de gestiune pentru activele și drepturile aferente PPP, creanțe, provizioane, costuri și bunuri primite temporar în folosință sau concesiune (subcapitol 3.3, tab. 3.8, 3.11, Fig. 3.2, anexa 34).
9. În lucrare autorul a elaborat un model de anexă la Nota explicativă „*Contracte de parteneriat public-privat*", care poate fi utilizată ca instrument practic ce ajută la creșterea transparenței și comparabilității informațiilor financiare privind contractele de PPP (subcapitol 3.4). Anexa aceasta conține tabelul plăților viitoare aferente obligațiilor contractuale și indicatori de evaluare a impactului financiar pentru parteneri (tab. 3.13–3.16, anexa 37).

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute constă în dezvoltarea unei abordări metodologice privind contabilitatea contractelor de PPP la partenerul privat, adaptată la particularitățile cadrului normativ și practicii contabile din RM. Elementele de noutate științifică ale tezei sunt:

- ✓ formularea unei definiții a PPP din perspectivă financiar-contabilă. Spre deosebire de definițiile existente, care pun accentul pe latura juridică, economică sau managerială, aceasta include controlul asupra activului și mecanismele de raportare financiar-contabilă;
- ✓ delimitarea criteriilor contabile de recunoaștere a activelor aferente contractelor de PPP de cele utilizate în statistică și în plan juridic, prin evidențierea diferențelor dintre controlul asupra resurselor

economice, repartizarea riscurilor și dreptul de proprietate, în condițiile în care Indicațiile metodice prevăd modul de contabilizare bazat pe forma contractuală;

- ✓ fundamentarea unei abordări contabile bazate pe corelarea controlului, repartizarea riscurilor și mecanismul de recuperare a investiției cu recunoașterea elementelor aferente contractelor;
- ✓ identificarea și argumentarea necorelărilor dintre reglementările contabile naționale, în mod special: Indicațiile metodice conțin aspecte diferite în raport cu cele din SNC „Venituri", nu există reguli pentru contabilizarea redevențelor în cadrul contractelor de antrepriză și a dobânzilor aferente perioadei de construcție, precum și a lipsei unor criterii clare pentru alegerea tratamentului contabil al bunurilor concesionate. În Legea nr. 179/2008 pragul de 50% este raportat la partenerul privat, deși veniturile din exploatare sunt ale societății de proiect;
- ✓ gruparea veniturilor și cheltuielilor partenerului privat pe fazele proiectului de PPP și organizarea evidenței analitice pe proiecte și faze. În Indicațiile metodice, veniturile și cheltuielile sunt tratate pe tipuri de contracte, fără a ține cont de faza proiectului. Pentru societatea de proiect a fost propus modul de contabilizare a plății de disponibilitate pe componente, cu reducerea ei în cazul neîndeplinirii indicatorilor de performanță;
- ✓ elaborarea unui model metodologic de contabilizare a operațiunilor efectuate prin societatea de proiect, pe etapele ciclului contractual, pentru care reglementările contabile naționale nu prevăd reguli. Modelul include formula de calcul a plății partenerului public, care nu este stabilită de Legea nr. 179/2008, exclude recuperarea de două ori a aceleiași părți din investiție și permite verificarea pragului de 50%;
- ✓ argumentarea criteriilor de recunoaștere a infrastructurii și de clasificare a drepturilor partenerului privat, prin delimitarea activului financiar de imobilizarea necorporală și fundamentarea aplicării modelului mixt, criterii care în prezent lipsesc din reglementările naționale;
- ✓ propunerea unor conturi și subconturi analitice, precum și a unor conturi de gestiune pentru evidența distinctă a activelor, drepturilor, creanțelor, provizioanelor, costurilor și bunurilor primite în condițiile contractelor de PPP, care lipsesc din PGCC;
- ✓ elaborarea propunerilor de perfecționare a cadrului normativ-contabil național, prin completarea Indicațiilor metodice, inclusiv a unui compartiment nou privind societatea de proiect, și de organizare a evidenței analitice a operațiunilor de PPP;
- ✓ elaborarea unui model de anexă la Nota explicativă „*Contracte de parteneriat public-privat*", care prevede prezentarea informațiilor privind obligațiile contractuale, plățile viitoare, riscurile asumate și indicatorii de impact financiar. Indicatorii au fost calculați în baza datelor APJ „Avia Invest" iar cei propuși pentru partenerul public sunt utilizați de IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga".

Valoarea aplicativă a cercetării constă în posibilitatea utilizării rezultatelor obținute în practica contabilă a entităților implicate în proiecte de PPP. Partenerii privați și societățile de proiect pot utiliza soluțiile metodologice propuse la elaborarea politicilor contabile și la organizarea evidenței analitice. Partenerii publici pot aplica tabelul plăților viitoare și indicatorii propuși în analize de executare și impact a bugetului. MF poate prelua direct formulările propuse pentru Indicațiile metodice și a elabora Ghidul metodologic privind contabilitatea contractelor de PPP, iar APP poate valorifica indicatorii propuși în procesul de monitorizare a angajamentelor și riscurilor fiscale asociate acestora. Informațiile din anexa la Nota explicativă pot contribui la îmbunătățirea procesului de audit și la evaluarea situației financiare a entităților de către creditori.

Implementarea rezultatelor cercetării este confirmată prin actele de implementare anexate la teză (Anexa 39). „Basconslux" SRL a aplicat evidența separată a costurilor PPP în contul 840, cu detalierea analitică pe proiect, fază și centru de cost, și separarea veniturilor și costurilor pe etapele proiectului. „Euromed Diagnostic" SRL, în calitate de partener privat, a întocmit la situațiile financiare

pentru anul 2025 o anexă separată privind contractul PPP și tabelul plăților viitoare, calculul modului de recuperare a investiției și costul finanțării. IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga" ca partener public utilizează structura propusă a informațiilor cerute operatorului privat și indicatorii de impact financiar în rapoartele sale către conducere. Astfel, utilizarea rezultatelor cercetării permite o organizare mai corectă a contabilității PPP, influențează la transparența raportării financiare și ajută la fundamentarea deciziilor economice ale partenerului privat, partenerului public și ale altor utilizatori ai informației contabile.

În baza concluziilor de mai sus, considerăm oportune **următoarele recomandări** cu privire la perfecționarea contabilității contractelor de PPP:

1. Se recomandă completarea Indicațiilor metodice cu un compartiment metodologic cu privire la recunoașterea activelor și pasivelor aferente contractelor de PPP. Acest compartiment trebuie să conțină criterii legate de controlul asupra serviciilor și infrastructurii, interesul rezidual asupra activului, mecanismul de remunerare, distribuirea riscurilor și obligațiilor între parteneri. Tot aici trebuie stabilit că, dacă partenerul privat are un drept contractual necondiționat la plăți din partea partenerului public, el recunoaște un activ financiar, dar dacă recuperarea investiției depinde de tarifele achitate de utilizatori, se recunoaște o imobilizare necorporală. Se propune includerea formulării: „*Infrastructura aferentă contractelor PPP se analizează în funcție de controlul asupra serviciilor prestate, beneficiarilor, tarifelor și interesului rezidual asupra activului la expirarea contractului*".
2. Se sugerează completarea Indicațiilor metodice cu un compartiment distinct privind contabilitatea PPP realizat prin societatea de proiect. Compartimentul trebuie să includă prevederi aparte pentru contabilitatea la partenerul public, societatea de proiect și partenerul privat și să cuprindă finanțările nerambursabile, realizarea și exploatarea obiectului PPP, plățile partenerului public, redevența și transmiterea bunului la expirarea contractului.
3. Modul de contabilizare a redevenței trebuie reglementat mai detaliat în contractele de concesiune și gestiune delegată. În condiții de locațiune, Indicațiile metodice prevăd acum recunoașterea venitului, de aceea este nevoie de un criteriu care să explice când se aplică o soluție și când cealaltă.
4. Se recomandă ca MF să elaboreze un *Ghid metodologic privind contabilitatea contractelor PPP*. Ghidul ar explica în bază de exemple regulile de mai sus și ar conține scheme de înregistrări contabile, un model de notă explicativă, precum și recomandări privind utilizarea conturilor și subconturilor analitice.
5. Legea nr. 179/2008 poate fi completată cu prevederi privind includerea în studiul de fezabilitate a aspectelor financiar-contabile ale proiectului, precum sursele de finanțare, contribuțiile părților, modul de remunerare și obligațiile de restabilire și predare a bunului. În contract ar trebui arătat separat ce parte din plata partenerului public acoperă investiția, exploatarea, finanțarea și profitul. Legea ar trebui să prevadă și un set minim de informații financiare pe care partenerul privat le raportează pe durata contractului, iar art. 25^1 alin. (3^1) ar trebui de corelat cu faptul că veniturile din exploatare sunt ale societății de proiect.
6. Evidența analitică se recomandă a fi organizată per proiect, fază, sursă de venit, categorie de cheltuială și partener contractual, cu fazele: pregătire, construcție sau modernizare, operare, mentenanță și finalizare. Se propun așa conturi și subconturi: *123.10 „Mijloace fixe aferente parteneriatului public-privat", 161.4 „Creanțe pe termen lung aferente parteneriatului public-privat", 261.1 „Cheltuieli anticipate curente aferente PPP", 426.5 și 538.5 „Provizioane pe termen lung / curente pentru restabilirea și predarea bunului concesionat", 840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat", 841 „Încasări din prestarea serviciilor în cadrul parteneriatului public-privat", 926 „Bunuri primite în cadrul parteneriatului public-privat" și 930 „Bunuri primite în gestiune delegată".*
7. Se recomandă includerea pentru contractele de PPP semnificative a unui compartiment sau a unei anexe distincte la Nota explicativă, cu denumirea „*Contracte de parteneriat public-privat*". Anexa trebuie să cuprindă datele generale ale contractului, mecanismul de remunerare, activele și drepturile recunoscute,

datoriile și provizioanele, plățile viitoare pe intervale de scadență, riscurile, garanțiile și politicile contabile aplicate. Indicatorii de evaluare a impactului financiar se utilizează separat, ca instrument de monitorizare și analiză, fără a constitui o componentă obligatorie a notei.

8. Se mai recomandă ca partenerii publici să ceară operatorului privat informațiile despre contract după o structură unică: investițiile realizate, plățile efectuate și viitoare, angajamentele, garanțiile și obligațiile de restabilire și predare a bunului. Tabelul plăților viitoare și indicatorii propuși pentru partenerul public pot fi folosiți la monitorizarea contractelor și la planificarea bugetară, iar APP și MF îi pot folosi la monitorizarea angajamentelor și analiza de riscuri.

Limitele cercetării. Cercetarea s-a axat pe contabilitatea partenerului privat și a societății de proiect. Aspectele aferente contabilității partenerului public fiind analizate doar pentru a stabili cine recunoaște infrastructura și obligațiile contractuale. Numărul cazurilor practice analizate a fost limitat, deoarece după anul 2018 în RM nu s-au mai semnat contracte noi de PPP. Pentru unele proiecte, cum este Arena Chișinău, în lipsa contractului și a situațiilor financiare, proiectul a fost folosit doar ca studiu de caz metodologic. Datele privind concesionarea Aeroportului Internațional Chișinău se referă la perioada 2013–2018, iar informațiile disponibile în baza de date a Băncii Mondiale pentru RM au fost insuficiente pentru o analiză mai detaliată.

Modelul metodologic privind societatea de proiect, formula de calcul a plății partenerului public, recunoașterea plăților garantate ca activ financiar și constituirea provizioanelor au fost examinate în baza exemplelor aplicative, fără a fi testate integral în practica unei entități. Entitățile la care au fost implementate rezultatele cercetării au aplicat soluțiile în evidența analitică internă pentru analiza financiară și în prezentarea informațiilor. Înregistrările contabile au fost efectuate în conformitate cu reglementările naționale în vigoare, întrucât unele dintre tratamentele propuse nu sunt prevăzute expres de acestea.

Direcții viitoare de cercetare: Pentru cercetări ulterioare vor fi propuse studierii, subiecte cu privire la contabilitatea contractelor de PPP la partenerul public, impactul asupra contabilității a schimbărilor pe care le va aduce Legea nr. 22/2025 după intrarea ei în vigoare, precum și aspectele fiscale și indicatorii ESG ai proiectelor de PPP, abordate doar parțial de autor în lucrările anterioare.

BIBLIOGRAFIE

1. AKINTOYE, A.; M. BECK and C. HARDCASTLE. Public-Private Partnerships: Managing Risks and Opportunities. Oxford, UK: Blackwell Science, 2003. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/263371465 [accesat 2026-09-09].
2. BEZANCON, Xavier. *2000 ans d'histoire du partenariat public-privé pour la réalisation des équipements et services collectifs*. Paris: Editeur Presses de l'Ecole nationale des ponts et chaussées, 2004, p. 23. Disponibil: https://documentation.insp.gouv.fr/insp/doc/SYRACUSE/131008/2000-ans-d-histoire-du-partenariat-public-prive-pour-la-realisation-des-equipements-et-services-coll?_lg=fr-FR [accesat 2026-09-09].
3. BUDIANSCHI, Dumitru. Riscurile proiectelor de parteneriat public-privat în Moldova. *Expres-ANALIZĂ*. 2012, nr. 81, p.1. Disponibil: https://expert-grup.org/ro/biblioteca/comentarii/item/258-riscurile-proiectelor-de-parteneriat-public-privat-%C3%AEn-moldova [accesat 2026-09-09].
4. DELMON, Jeffrey. *Public-Private Partnership Projects in Infrastructure: An essential Guide for Policy Makers*. Cambridge University Press, 2017, p. 3. ISBN 9781108163729. Disponibil: https://doi.org/10.1017/9781108163729; https://www.cambridge.org/core/books/publicprivate-partnership-projects-in-infrastructure/CAC50C16C5280811E78A9B2832325055 [accesat 2026-09-10].
5. GRIMSEY, D. and M. K. LEWIS. *Public private partnerships: The worldwide revolution in infrastructure provision and project finance.* Edward Elgar Publishing, 2004. Disponibil: https://doi.org/10.4337/9781845423438; https://www.researchgate.net/publication/264158128 [accesat 2026-09-10].

6. HODGE, Graeme A. and Carsten GREVE. *The Challenge of Public-Private Partnership. UK*: Edward Elgar Publishing Limited, March 2020, pp. 1-2. Disponibil: https://doi.org/10.1515/npf-2020-0012?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle [accesat 2026-09-10].
7. IFRIC 12 - Service Concession Arrangements Online. Disponibil: https://www.iasplus.com/en/standards/ifric/ifric12 [accesat 2026-09-10].
8. Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în procesul realizării parteneriatului public-privat: Ordinul MF nr. 192 din 12 noiembrie 2018. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2018, nr. 430-439, art. 1686. Online. LEGIS. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111830&lang=ro [accesat 2026-09-10].
9. IPSAS 32 – Service Concession Arrangements: Grantor = Angajamente de concesiune a serviciilor: Concedentul. October 2011, 60 p. Online. Disponibil: https://ppp.worldbank.org/library/ipsas-32-service-concession-arrangements-grantor [accesat 2026-09-14].
10. Lege cu privire la parteneriatul public-privat: nr.179 din 10 iulie 2008. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2025, nr. 662-664, art. 810. Online. LEGIS. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=152602&lang=ro# [accesat 2026-09-11].
11. NEDERIȚA, Alexandru. Aspecte noi privind contabilitatea veniturilor. *Contabilitate şi audit*. 2020, nr. 8, pp. 80-85. Metadate: http://primo.libuniv.md/ [accesat 2026-09-11].
12. POPOVICI, A. and L. CAUȘ. Challenges and solutions for the public sector and public-private partnerships in the Republic of Moldova in the context of European integration. In: *Перспективы розвитку обліку, аналізу та аудиту вконтексті євроінтеграції*: зб. матеріалов 13 міжнародної науково-практичної конференції, 22 маі 2025, Одеський Национальний Економичний Университет. Одесса: ОНЕУ, 2025. с. 19-22. Disponibil: http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19490/1/301.pdf [accesat 2026-09-14].
13. YESCOMBE, E. R. *Public-Private Partnerships: Principles of Policy & Finance.* Oxford: Butterworth-Heinemann, 2007. 369 p. Disponibil: https://digilib.bakrie.ac.id/index.php?p=fstream-pdf&fid=3207&bid=3183 [accesat 2026-09-14].
14. ВАРНАВСКИЙ, В. Г. *Государственно-частное партнерство*. Москва: ИМЭМО РАН, 2009, т. 1. 312 с. ISBN 978-5-9535-0202-3.

LISTA PUBLICAŢIILOR ȘTIINȚIFICE ALE AUTORULUI LA TEMA TEZEI

2. Articole în reviste ştiinţifice

2.2. în reviste din alte baze de date acceptate de către ANACEC

1. POPOVICI, Angela and **Corina PANUȘ.** Accouting aspects of recognizing proceeds and expenditures and conditions of public-private partnership contracts. In: *Ecoforum Journal*, 2025, vol.14, nr.3 (38). ISSN 2344 – 2174, 0,57 c.a.Baze de date: Repec, CEEOL, Econ Biz, Ezb, CiteFactor, ResearchGate, ScopeDatabase, Jisc, ScisPace. Disponibil: https://ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/2903

2. **PANUȘ, Corina.** Aligning public-private partnership accounting european standards in Moldova: implications for managerial and financial reporting**.** In: *European Journal of Accounting, Finance & Business*, 2025, vol.13, nr.2, pp.42-52. ISSN 2344 – 102X, 0,81 c.a. Baze de date: RePEc, Directory of Research Journals Indexing, Open Academic Journals Index, ERIH PLUS, Index Copernicus. Disponibil:https://www.accounting-management.ro/index.php?pag=showarticle&issue=38&year=2025&brief=386

2.3. în reviste din Registrul Naţional al revistelor de profil (cu indicarea categoriei)

3. POPOVICI, Angela and **Corina PANUȘ.** Aspecte metodologico-aplicative ale contabilității contractelor de societate civilă în condițiile parteneriatului public-privat. In: *Economica*, 2024, nr.

4(130), pp.91-101. ISSN 1810-9136, 0,58 c.a., categoria B. Baze de date: Instrumentul Bibliometric Național (IBN), DOAJ – Directory of Open Access Journals, Index Copernicus, Electronic Journals Library, Open Academic Journals Index (OAJI), General Impact Factor, Global Impact Factor. Disponibil: DOI: https://doi.org/10.53486/econ.2024.130.091, https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/220460

4. **PANUȘ, Corina.** Evoluții și provocări ale parteneriatelor public-private din Republica Moldova: impactul economic și abordările contabile. In: *Economica*, 2025, nr. 1(131), pp.107-118. ISSN 1810-9136, 0,46 c.a., categoria B. Baze de date: Instrumentul Bibliometric Național (IBN), DOAJ – Directory of Open Access Journals, Index Copernicus, Electronic Journals Library, Open Academic Journals Index (OAJI), General Impact Factor, Global Impact Factor. Disponibil: DOI: https://doi.org/10.53486/econ.2025.131.107. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/227775
5. POPOVICI, Angela and **Corina PANUȘ.** Reforma parteneriatelor public-private în Republica Moldova: implicații juridice și contabile ale noilor reglementări. In: *Economica*, 2025, nr. 2(132), pp.106-119. ISSN 1810-9136, 0,73 c.a., categoria B. Baze de date: Instrumentul Bibliometric Național (IBN), DOAJ – Directory of Open Access Journals, Index Copernicus, Electronic Journals Library, Open Academic Journals Index (OAJI), General Impact Factor, Global Impact Factor. Disponibil: DOI: https://doi.org/10.53486/econ.2025.132.106, https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/233076
6. **PANUȘ, Corina**. Indicatorii ESG ca instrument de evaluare a sustenabilității proiectelor de parteneriat public-privat. In: *Economica,* 2026, nr.2(136) , pp. 86-95. ISSN 1810-9136, 0,70 c.a., categoria B. *Indexat în:* Instrumentul Bibliometric Național (IBN), DOAJ – Directory of Open Access Journals, Index Copernicus, Electronic Journals Library, Open Academic Journals Index (OAJI), General Impact Factor, Global Impact Factor. Disponibil: https://ase.md/files/publicatii/economica/ec_2026_2.pdf, DOI: https://doi.org/10.53486/econ.2026.136.86

3. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

3.2. în lucrările manifestărilor ştiinţifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC

7. **PANUȘ, Corina.** Reflecții contabile aferente contractului de administrare fiduciară în cadrul parteneriatului public-privat. *In: Conferința internațională "Dezvoltarea Economico - Socială Durabilă a Euroregiunilor și a Zonelor Transfrontaliere"***,** Editia a-XX-a, ediție jubiliara, 25-26 octombrie 2024, sediul Institutului GH.ZANE, Iași, România. pp.223-229, 0,57 c.a., ISSN 2971-8740 (PDF). Disponibil: https://editura.ubbcluj.ro/index.php/puc/catalog/view/3910/24700/6310

3.3. în lucrările manifestărilor ştiinţifice incluse în Registrul materialelor publicate în baza manifestărilor ştiinţifice organizate din Republica Moldova

8. **PANUȘ, Corina.** Abordări contabile aferente contractelor de parteneriat public-privat. In: *Conferinţa Ştiinţifică Studenţească „Provocările contabilităţii în viziunea tinerilor cercetători"* Ediţia a 4-a, 12-13 martie 2020, Chișinău, ASEM, pp.74-81, 0,72 c.a., ISBN 978-9975-75-981-6. Indexată în: Google scholar, IBN, Crossref, IREK, Zenodo, ExLibris, Simibol, Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/228450
9. **PANUȘ, Corina.** Matters related to the recognition and measurement of elements of accounting under the terms and conditions of public-private partnership contracts. In: *International Scientific Conference „Development through research and innovation - 2020",* Ediția I, 28 august 2020, Chișinău, ASEM, pp.28-37, 0,81 c.a., ISBN 978-9975-155-03-8. Indexată în: Google scholar, IBN, Crossref, IREK, Zenodo, ExLibris, Simibol. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/140042

10. **PANUS, Corina.** Accounting matters related to service rendering and turnkey contracts under the terms of public-private partnerships. *In: International Scientific Conference „Development through research and innovation - 2021”,* IInd Edition, August 27, 2021, Chișinău, pp.94-100, 0,46 c.a. ISBN 978-9975-155-54-0. Indexată în: Google scholar, IBN, Crossref, IREK, Zenodo, ExLibris, Simibol. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/144735. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.5732859.
11. **PANUȘ, Corina.** Abordări contabile aferente concesiunii în condițiile parteneriatului public-privat. În: *International scientific conference on accounting: ISCA 2021*, Ed. 10, 1-2 aprilie 2021, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: 2021, Ediția 10, pp.286-293, 0,63 c.a., ISBN 978-9975-155-25-0. Indexată în: Google scholar, IBN, Crossref, IREK, Zenodo, ExLibris, Simibol. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/144775
12. **PANUȘ, Corina**. Applying the value-added tax under the conditions of public-private partnership. In: *International Scientific Conference „Development Through Research and Innovation - 2022”***,** Ediţia III, 26 august 2022,Chișinău, ASEM, pp.128-132, 0,36 c.a., ISBN 978-9975-3590-5-4. Indexată în: Google scholar, IBN, Crossref, IREK, Zenodo, ExLibris, Simibol. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/176369

4. Teze în culegeri ştiinţifice

4.1. în lucrările conferinţelor ştiinţifice internaţionale (peste hotare)

13. **PANUȘ, Corina.** Риски, преимущества и недостатки частно-государственного партнерства. In: *International Scientific Practical-Conference “Economics, accounting, finance and law: analysis of trends and development prospects”*, 2021 Part 3, April 7, Poltava, Ukraine, pp.25-29, 0,25 c.a. Disponibil: http://www.economics.in.ua/2021/04/3.html

ADNOTARE

PANUȘ Corina, „Perfecționarea contabilității contractelor de parteneriat public-privat”, teză de doctor în științe economice, Chișinău, 2026

Structura tezei: adnotarea, introducerea, trei capitole, concluzii şi recomandări, bibliografia (214 titluri), 39 de anexe, 160 de pagini text de bază, 36 de tabele și 12 figuri. Rezultatele obținute sunt publicate în 13 lucrări științifice.

Domeniul de studiu: contabilitate.

Cuvinte-cheie: parteneriat public-privat, partener privat, societate de proiect, control, repartizarea riscurilor, contabilitatea contractelor PPP, informații contabile, recunoaștere, evaluare, concesiune, contracte de locațiune/arendă, contracte de concesiune și gestiune delegată, IFRIC 12, indicatori de evaluare, impact financiar, situații financiare.

Scopul cercetării constă în fundamentarea și dezvoltarea cadrului teoretico-metodologic al contabilității contractelor de PPP la partenerul privat, prin identificarea lacunelor din reglementările naționale și valorificarea practicilor internaționale. Cercetarea urmărește elaborarea unor soluții metodologice privind contabilizarea operațiunilor specifice PPP, inclusiv a celor realizate prin societatea de proiect, organizarea evidenței analitice și prezentarea informațiilor relevante în situațiile financiare. În acest sens, stabilirea tratamentului contabil presupune examinarea nu doar a formei juridice a contractului, dar și a conținutului economic al acestuia, ținând cont de controlul asupra infrastructurii și serviciilor prestate, repartizarea riscurilor între parteneri și modalitatea de recuperare a investiției.

Obiectivele cercetării constau în fundamentarea conceptului și a formelor contractuale ale PPP; analiza cadrului normativ național și internațional și identificarea necorelărilor acestuia; fundamentarea criteriilor de recunoaștere și evaluare a elementelor contabile aferente PPP; sistematizarea tratamentelor contabile ale formelor contractuale și evaluarea impactului informațiilor contabile asupra performanței și deciziilor; elaborarea modelelor de contabilizare, inclusiv pentru societatea de proiect; formularea propunerilor de armonizare cu standardele internaționale și de prezentare a informațiilor în situațiile financiare.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute constă într-o abordare metodologică a contabilității contractelor de PPP la partenerul privat. În această abordare, tratamentul contabil se stabilește în funcție de controlul asupra infrastructurii și serviciilor, de repartizarea riscurilor și de mecanismul de recuperare a investiției, nu doar după forma juridică a contractului. Elementele de noutate sunt: definiția PPP din perspectivă financiar-contabilă; delimitarea criteriilor contabile de recunoaștere a activului PPP de criteriile statistice și juridice; identificarea necorelărilor din Indicațiile metodice și din Legea nr. 179/2008; gruparea veniturilor și cheltuielilor pe fazele proiectului; criteriile de delimitare a activului financiar de imobilizarea necorporală.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a rezultatelor științifice obținute constă în aprofundarea și sistematizarea abordărilor contabile privind PPP, precum și în posibilitatea aplicării metodelor și recomandărilor propuse pentru perfecționarea practicilor de contabilizare și raportare financiară a PPP în RM.

Rezultatele științifice obținute care au contribuit la stabilirea unui criteriu contabil unitar pentru contractele PPP la partenerul privat sunt: fundamentarea tratamentului contabil pe baza controlului, a repartizării riscurilor și a modului de recuperare a investiției; modelul de contabilizare a operațiunilor realizate prin societatea de proiect, cu formula plății partenerului public; gruparea veniturilor și cheltuielilor pe fazele proiectului, cu subconturi analitice; propuneri de completare a Indicațiilor metodice; modelul de prezentare a contractelor PPP în Nota explicativă.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele au fost implementate la „Basconslux” SRL, „Euromed Diagnostic” SRL și IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”, fapt confirmat prin acte de implementare.

ANNOTATION

PANUȘ Corina, "Improving the accounting of public-private partnership contracts", PhD thesis in economic sciences, Chișinău, 2026

Thesis structure: annotation, introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography (214 titles), 39 annexes, 160 pages of main text, 36 tables and 12 figures. The results obtained have been published in 13 scientific papers.

Field of study: accounting.

Keywords: public-private partnership, private partner, project company, control, risk allocation, accounting for PPP contracts, accounting information, recognition, measurement, concession, lease/rental contracts, concession and delegated management contracts, IFRIC 12, assessment indicators, financial impact, financial statements.

The aim of the research is to substantiate and develop the theoretical and methodological framework for accounting for PPP contracts by the private partner, by identifying gaps in national regulations and drawing on international practice. The research seeks to develop methodological solutions for accounting for PPP-specific transactions, including those carried out through the project company, organising analytical records, and presenting relevant information in the financial statements. Accordingly, determining the accounting treatment requires examining not only the legal form of the contract but also its economic substance, taking into account control over the infrastructure and the services provided, the allocation of risks between the partners, and the method of recovering the investment.

The research objectives are: substantiation of the concept and contractual forms of PPP; analysis of the national and international regulatory framework and identification of its inconsistencies; substantiation of the criteria for recognising and measuring accounting elements related to PPP; systematisation of the accounting treatments of contractual forms and assessment of the impact of accounting information on performance and decision-making; development of accounting models, including for the project company; formulation of proposals for harmonisation with international standards and for the presentation of information in the financial statements.

The scientific novelty and originality of the results obtained consist in a methodological approach to accounting for PPP contracts by the private partner. Under this approach, the accounting treatment is determined by control over the infrastructure and services, the allocation of risks and the investment recovery mechanism, not solely by the legal form of the contract. The elements of novelty are: a definition of PPP from a financial and accounting perspective; the distinction between the accounting criteria for recognising the PPP asset and the statistical and legal criteria; the identification of inconsistencies in the Methodological Guidelines and in Law No. 179/2008; the grouping of revenues and expenses by project phase; and the criteria for distinguishing the financial asset from the intangible asset.

The theoretical significance and practical value of the scientific results obtained consist in deepening and systematising accounting approaches to PPP, as well as in the possibility of applying the proposed methods and recommendations to improve the accounting and financial reporting practices for PPP in the Republic of Moldova.

The scientific results obtained which contributed to establishing a uniform accounting criterion for PPP contracts by the private partner are: substantiation of the accounting treatment based on control, risk allocation and the method of investment recovery; the model for accounting for transactions carried out through the project company, including the formula for the public partner's payment; the grouping of revenues and expenses by project phase, with analytical sub-accounts; proposals to supplement the Methodological Guidelines; the model for presenting PPP contracts in the Explanatory Note.

Implementation of scientific results. The results have been implemented at "Basconslux" SRL, "Euromed Diagnostic" SRL and the Public Medical and Sanitary Institution Republican Clinical Hospital "Timofei Moșneaga", as confirmed by implementation certificates.

Corina PANUȘ

PERFECȚIONAREA CONTABILITĂȚII CONTRACTELOR DE PARTENERIAT PUBLIC-PRIVAT
Specialitatea științifică: 522.02 CONTABILITATE; AUDIT; ANALIZĂ ECONOMICĂ
Rezumatul tezei de doctor în ştiinţe economice

Aprobat spre tipar: 19.10.2026

Formatul hârtiei A4, Hârtie ofset.
Tipar ofset.
Tiraj 50 ex.

Coli de tipar: 2,33

Serviciul Editorial-Poligrafic al Academiei de Studii Economice din Moldova mun. Chişinău, MD-2005, str. Gr. Bănulescu-Bodoni, 61
tel.: 022 402 936